

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Факультет історії та міжнародних відносин
Кафедра бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту**

**«МАКРОЕКОНОМІКА»
(методичні рекомендації з вивчення курсу)**

Освітній рівень:	Перший (бакалавр)
Галузь знань:	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність:	075 «Маркетинг»
Освітня програма:	Маркетинг
Статус освітньої компоненти:	Обов'язкова
Мова навчання:	Українська

Макроекономіка: методичні рекомендації до вивчення курсу для студентів першого курсу галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 075 «Маркетинг» ОПП «Маркетинг» освітнього рівня «Бакалавр» / уклад. Курей О.А. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023. 47 с.

Укладачка:

Курей Оксана Андріївна, кандидатка економічних наук, доцент, доцентка кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту

Рецензенти:

Готра Вікторія Вікторівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки і підприємництва ДВНЗ «УжНУ».

Жуков Святослав Августович – доктор економічних наук, старший науковий співробітник, доцент, професор кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту ДВНЗ «УжНУ».

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту ДВНЗ «УжНУ» (протокол № 9 від 28 червня 2023 р.)

Схвалено науково-методичною комісією факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ» (протокол № 8 від 30 червня 2023 р.)

© Курей О.А., 2023
© ДВНЗ «УжНУ», 2023

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Опис навчальної дисципліни.....	5
2. Очікувані результати навчання.....	5
3. Тематичний план дисципліни.....	6
4. Зміст і плани лекційних занять за програмою змістових модулів.....	7
5. Зміст семінарських занять.....	11
6. Приклади тестових завдань.....	28
7. Самостійна робота студентів.....	31
8. Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання.....	33
9. Питання для підсумкового контролю.....	37
10. Рекомендовані джерела інформації.....	44
Додаток.....	47

ВСТУП

Макроекономіка є певною системою знань про функціонування економіки як єдиного цілого, елементів і рівнів економіки як системи, їх взаємодії. При цьому макроекономіка виступає основою макроекономічної політики держави, оскільки дає можливість відповісти на такі запитання:

- як можна уникнути глибоких спадів виробництва, високого рівня безробіття, гіперінфляції;
- як впливають на ефективність функціонування фірм та добробут домогосподарств, незалежно від їх економічної поведінки, зміни в економічному середовищі;

Головне завдання макроекономічної політики – досягнення економічної рівноваги, а головним засобом макроекономічних досліджень виступають макроекономічні моделі – математичні рівняння, за допомогою яких у спрощеному (абстрактному) вигляді прагнуть відобразити реальні макроекономічні процеси. Мета макроекономічного моделювання – досягти розуміння того, як функціонує економіка, а отже, що може трапитись, коли відбудуться ті чи інші зміни у її конкретній ланці. Таке розуміння дає змогу прогнозувати наслідки і варіанти доцільної стратегії у діловому середовищі. Останнє, у свою чергу, формується під впливом заходів макроекономічної політики, з одного боку, а з іншого – впливає і визначає макроекономічну політику держави.

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Макроекономіка**» є формування системи знань про механізм функціонування національної економіки на підставі сучасних макроекономічних теорій, обґрунтованих світовою і вітчизняною наукою та досвідом макроекономічної практики.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

інтегральної:

- здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері маркетингової діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування відповідних теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов (I1);

загальних:

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК2);
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК3);
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК4);
- визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків (ЗК5);
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК6);
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК7);
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні (ЗК8).

спеціальних:

- здатність обґрунтовувати, презентувати і впроваджувати результати досліджень у сфері маркетингу (СК12).

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1-й	1-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	2-й	2-й
	Лекції:	
	32	10
	Практичні (семінарські):	
	28	4
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
	–	–
Форма підсумкового контролю: тестування	Самостійна робота:	
	60	106

2. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Маркетинг**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним	P12
Відповідати за результати своєї діяльності, виявляти навички підприємницької та управлінської ініціативи	P13
Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані маркетингові рішення	P14

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Макроекономіка**»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати основні положення макроекономіки (теорія економічного зростання, визначення обсягу виробництва, заощадження, споживання та інвестицій, циклічне колювання економічного розвитку)	P12
Розуміти суть грошей та банківської системи, суть явища інфляції та системи антиінфляційних заходів, фінансово-кредитної системи, складові бюджету держави, монетарної та фіскальної політики держави	P12
Визначати причини виникнення бюджетного дефіциту та шляхи його подолання	P12, P14
Розрізняти принципи міжнародної торгівлі та державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності	P12
Вміти використовувати різні методи та форми регулювання економічних процесів, досліджувати динаміку макроекономічних показників	P12, P13

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Вміти визначати вплив різних факторів на макроекономічні показники, величину банківських та кредитних коштів, рівень інфляції, а також рівень та величину безробіття,	P12, P14
Пояснювати та визначати вплив макроекономічних показників на величину державного бюджету	P12, P13

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Форма навчання: денна				Форма навчання: заочна			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		лекції	практичні (семінарські)	самостійна робота		лекції	практичні (семінарські)	самостійна робота
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Основи макроекономічного аналізу								
Тема 1. Макроекономіка як наука	8	2	2	4	7	1	–	6
Тема 2. Методи і моделі в макроекономіці	8	2	2	4	7	1	–	6
Тема 3. Макроекономічні показники в системі національних рахунків	10	2	2	6	10	1	1	8
Змістовий модуль 2. Макроекономічні процеси								
Тема 4. Сукупний попит і сукупна пропозиція	10	4	2	4	12	1	1	10
Тема 5. Макроекономічна нестабільність: цикли ділової активності та безробіття	12	4	2	6	13	1	–	12
Тема 6. Інфляція: причини, види, регулювання	10	2	2	6	11	1	–	10
Модульна контрольна робота	2	–	2	–	–	–	–	–
Разом за модуль	60	16	14	30	60	6	2	52
Модуль 2								
Змістовий модуль 3. Мікроекономічні основи макроекономіки								
Тема 7. Споживання, заощадження та інвестиції	12	4	2	6	11	1	–	10
Змістовий модуль 4. Макроекономічна політика								
Тема 8. Механізм фіскальної політики та управління державним боргом	14	4	4	6	14	1	1	12
Тема 9. Механізм грошово-кредитної політики	8	2	2	4	10	1	1	8
Тема 10. Механізм зовнішньоекономічної політики	10	2	2	6	11	1	–	10
Змістовий модуль 5. Макроекономічна динаміка								
Тема 11. Макроекономічне зростання	14	4	2	8	14	–	–	14
Модульна контрольна робота	2	–	2	–	–	–	–	–
Разом за модуль	60	16	14	30	60	4	2	54
Разом за семестр	120	32	28	60	120	10	4	106

4. ЗМІСТ І ПЛАНИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ ЗА ПРОГРАМОЮ ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Змістовий модуль 1 ОСНОВИ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

Тема 1. Макроекономіка як наука

Мета заняття – сформувати знання про сутність, предмет і функції макроекономіки.

План заняття:

1. Потреби й ресурси. Національна економіка та економічна система.
  - 1.1. Безмежність потреб і обмеженість ресурсів.
  - 1.2. Підвищення ефективності національної економіки на макрорівні.
  - 1.3. Економічні системи як об'єкт макроекономіки.
2. Предмет і функції макроекономіки.
  - 2.1. Предмет макроекономіки.
  - 2.2. Макроекономіка та стабілізаційна політика.
  - 2.3. Функції макроекономіки.

Потреби й ресурси. Національна економіка та економічна система. Безмежність потреб і обмеженість ресурсів. Підвищення ефективності національної економіки на макрорівні. Економічні системи як об'єкт макроекономіки. Предмет та функції макроекономіки. Предмет макроекономіки. Макроекономіка та стабілізаційна політика. Функції макроекономіки.

Тема 2. Методи і моделі в макроекономіці

Мета заняття – сформувати знання про сутність, параметри та принципи побудови макроекономічних моделей як основного інструменту вивчення макроекономічних явищ.

План заняття:

1. Класифікація методів дослідження макроекономіки.
2. Теорія макроекономічного моделювання.
3. Використання мультимodelей.
4. Сутність моделі кругообігу ресурсів, продуктів і доходів.
5. Ціни: гнучкі та жорсткі.
6. Мікроекономічне мислення та макроекономічні моделі.

Методи дослідження національної економіки. Класифікація методів дослідження макроекономіки. Теорія макроекономічного моделювання. Використання мультимodelей. Сутність моделі кругообігу ресурсів, продуктів і доходів. Ціни: гнучкі та жорсткі. Мікроекономічне мислення та макроекономічні моделі.

Тема 3. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Мета заняття – сформувати знання про систему національних рахунків та її основні показники, оволодіти методами їх розрахунку.

План заняття:

1. Макроекономіка і система показників.
2. Валовий внутрішній продукт як основний показник системи національних рахунків.
3. Методи розрахунку ВВП, ВВП.
4. Чистий національний продукт. Національний дохід.
5. Номінальний та реальний ВВП. Дефлятор ВВП.

Макроекономіка і система показників. Валовий національний продукт. Валовий внутрішній продукт як основний показник системи національних рахунків. Методи розрахунку ВВП, ВВП. Чистий національний продукт. Національний дохід. Номінальний та реальний ВВП. Дефлятор ВВП.

Змістовий модуль 2 МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ

Тема 4. Сукупний попит і сукупна пропозиція

Мета заняття – сформулювати поняття попиту і пропозиції, визначити чинники впливу на сукупний попит і пропозицію в економіці, дослідивши, як встановлюється макроекономічна рівновага.

План заняття:

1. Теорія попиту. Закон попиту. Графік попиту.
2. Пропозиція. Закон пропозиції. Графік пропозиції.
3. Взаємозв'язок попиту і пропозиції. Ринкова рівновага і ринкова ціна.
4. Сукупний попит і фактори, що його визначають.
5. Сукупна пропозиція і фактори, що її визначають.
6. Рівновага сукупного попиту і сукупної пропозиції. Ефект храповика.

Теорія попиту. Закон попиту. Графік попиту. Пропозиція. Закон пропозиції. Графік пропозиції. Взаємозв'язок попиту і пропозиції. Ринкова рівновага і ринкова ціна. Сукупний попит і фактори, що його визначають. Сукупна пропозиція і фактори, що її визначають. Рівновага сукупного попиту і сукупної пропозиції. Ефект храповика

Тема 5. Макроекономічна нестабільність: цикли ділової активності та безробіття

Мета заняття – висвітлити поняття економічної нестабільності та її можливі прояви – економічні цикли, безробіття, інфляцію, що дозволяє розглядати зміст кейнсіанської теорії, політику держави, спрямовану на запобігання спадів, основні моделі економічної політики.

План заняття:

1. Економічні цикли.
  - 1.1. Зміст, загальні риси та причини економічних циклічних коливань
  - 1.2. Фази та тривалість економічних циклів
2. Економічні кризи.
3. Зайнятість і безробіття
  - 3.1. Суть проблеми зайнятості
  - 3.2. Види безробіття
  - 3.3. Вимірювання безробіття. Закон Оукена

Економічні цикли: сутність, структура та фактори економічного розвитку. Зміст, загальні риси та причини економічних циклічних коливань. Фази та тривалість економічних циклів

Економічні кризи: сутність, види та шляхи подолання. Державне антикризове регулювання. Зайнятість і безробіття. Суть проблеми зайнятості. Види безробіття. Вимірювання безробіття. Закон Оукена

Тема 6. Інфляція: причини, види, регулювання

Мета заняття – ознайомитися зі змістом і теоретичними концепціями, а також причинами виникнення інфляції.

План заняття:

1. Гроші: сутність, функції та види
2. Суть та види інфляції.
3. Форми інфляції: інфляція попиту та пропозиції
4. Соціально-економічні наслідки інфляції
5. Зв'язок інфляції та безробіття. Крива Філіпса

Суть та види інфляції. Причини інфляції. Рання крива Філіпса. Соціально-економічні наслідки інфляції. Шляхи виходу з інфляції. Моделювання інфляції попиту. Моделювання інфляції витрат (пропозиції). Інфляція, пов'язана зі спадом.

Змістовий модуль 3 МІКРОЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ МАКРОЕКОНОМІКИ

Тема 7. Споживання, заощадження та інвестиції

Мета заняття – з'ясування сутності і змісту понять споживання, заощадження та інвестицій, а також факторів, що їх визначають.

План заняття:

1. Безподатковий дохід як основний фактор споживання та заощадження
2. Інструментарій для аналізу споживання і заощадження
3. Недоходні фактори споживання та заощадження
4. Очікувана норма чистого прибутку та відсоткова ставка як основні фактори інвестиційного попиту
5. Невідсоткові фактори сукупного попиту на інвестиції

Безподатковий дохід як основний фактор споживання та заощадження. Інструментарій для аналізу споживання і заощадження. Недоходні фактори споживання та заощадження. Очікувана норма чистого прибутку та процентна ставка як основні фактори інвестиційного попиту. Невідсоткові фактори сукупного попиту на інвестиції

Змістовий модуль 4 МАКРОЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА

Тема 8. Механізм фіскальної політики та управління державним боргом

Мета заняття – освоєння теоретичних і практичних аспектів фіскальної політики, оволодіння навичками розробляти пропозиції щодо вдосконалення податкового законодавства та аналізувати критерії оцінки та показники ефективності фіскальної політики.

План заняття:

1. Обмеженість ринкового механізму та необхідність державного втручання в економіку.
2. Антимонопольна політика.
3. Сутність і види фіскальної політики держави.
4. Основні методи монетарної політики.
5. Фінансова система, її зміст і функції.
6. Державний бюджет і його доходи.
7. Державні видатки. Дефіцит бюджету та джерела його покриття. Крива Лафера.

Обмеженість ринкового механізму та необхідність державного втручання в економіку. Основні економічні функції держави. Антимонопольна політика. Суть та види фіскальної політики держави. Основні методи монетарної політики. Фінансова система, її суть та функції. Державний бюджет і його доходи. Державні видатки. Дефіцит бюджету та джерела його покриття. Крива Лафера.

Тема 9. Механізм грошово-кредитної політики

Мета заняття – ознайомитися зі змістом і теоретичними концепціями грошово-кредитної політики, її місцем і значенням у системі державного регулювання економіки та формування ефективного ділового середовища.

План заняття:

1. Сутність і роль грошово-кредитної політики.
2. Основні поняття грошової економіки.
3. Грошово-кредитне регулювання економіки.
4. Політика обов'язкових резервів.
5. Антиінфляційна політика.

Суть і роль грошово-кредитної політики. Характеристика основних понять грошової економіки. Грошово-кредитне регулювання економіки. Політика обов'язкових резервів. Роль центрального банку у здійсненні грошово-кредитної політики. Засоби прямого впливу центрального банку на пропозицію грошей. Емісійна політика держави. Рівень монетизації. Мультивалютність економіки. Опосередковані засоби грошово-кредитної політики. Проблеми та перспективи грошово-кредитної політики в Україні.

Тема 10. Механізм зовнішньоекономічної політики

Мета заняття – оволодіти знаннями про основи й механізм функціонування зовнішньоекономічної політики.

План заняття:

1. Основи зовнішньоекономічної політики.
2. Міжнародна торгівля.
3. Платіжний баланс і валютні курси.
4. Рівновага товарного, грошового та зовнішнього ринків. Модель Мандела – Флемінга для малої відкритої економіки.

Основи зовнішньоекономічної політики. Міжнародна торгівля. Платіжний баланс і валютні курси. Механізм зовнішньоекономічної політики та її основні елементи. Рівновага обсягу виробництва і доходу у відкритій економіці. Рівновага товарного, грошового та зовнішнього ринків. Модель Манделла – Флемінга для малої відкритої економіки.

Змістовий модуль 5 МАКРОЕКОНОМІЧНА ДИНАМІКА

Тема 11. Макроекономічне зростання

Мета заняття – оволодіти знаннями про зміст і суперечності економічного зростання, з'ясувати основи побудови головних моделей економічного зростання.

План заняття:

1. Економічне зростання: зміст, джерела, типи та фактори. Суперечності економічного зростання.
2. Економічний розвиток та економічне зростання.
3. Моделі економічного зростання
4. Кейнсіанські моделі економічного зростання без урахування технічного прогресу. Модель Р.Харрода та Є.Домара.
5. Неокласичні моделі економічного зростання. Модель Р.Солоу

Економічне зростання: зміст, джерела, типи та фактори. Суперечності економічного зростання. Економічний розвиток та економічне зростання. Моделі економічного зростання. Кейнсіанські моделі економічного зростання без урахування технічного прогресу. Модель Р.Харрода та Є.Домара. Неокласичні моделі економічного зростання. Модель Р.Солоу

5. ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття 1

Тема 1. Макроекономіка як наука

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Тестовий бліц-контроль

1.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Що розуміють під поняттям «національна економіка»?
2. Що вивчає макроекономіка і з якими науками вона пов'язана?
3. Що розуміють під поняттями «матеріальні потреби» та «економічні ресурси»? Назвіть їх основні властивості.
4. Назвіть основні типи економічних систем. Чим відрізняються вони між собою?
5. Дайте характеристику різних моделей змішаної економіки. Які функції виконує держава в кожній із цих моделей? Що можете сказати про основні функції держави в економіці України?
6. За допомогою яких інститутів функціонує ринковий механізм? Яких умов потрібно дотримуватись для забезпечення ефективності функціонування ринкового механізму?
7. У чому полягає суть та особливості ринкової економіки? Назвіть основні суперечності, що притаманні економіці України.
8. Що є предметом макроекономіки? У чому полягають позитивна і нормативна функції макроекономіки?
9. Назвіть основні способи підвищення ефективності національної економіки на макрорівні.
10. Назвіть основні завдання, що вирішує держава своєю економічною політикою.

Семінарське заняття 2

Тема 2. Методи і моделі в макроекономіці

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Тестовий бліц-контроль

2.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Що таке макроекономічна концепція та макроекономічна модель?
2. Охарактеризуйте поняття «потік» і «запас». Наведіть приклади.
3. Назвіть приклади макромоделей.
4. Які показники використовують при побудові макромоделей?
5. Назвіть типи моделей та класифікацію моделей за часовими групами.
6. Накресліть та опишіть модель економічного кругообігу в умовах чистого ринку.
7. Накресліть та опишіть модель економічного кругообігу в умовах змішаної економіки.
8. Накресліть та опишіть модель відкритої економіки.

Семінарське заняття 3

Тема 3. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

3.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Розкрийте роль системи національних рахунків та її основні методологічні принципи.
2. Назвіть і охарактеризуйте основні макроекономічні показники.
3. Дайте визначення валового внутрішнього продукту.
4. У чому полягає відмінність ВВП і ВВП?
5. Що таке фактичний та потенційний ВВП, ВВП-розрив?
6. Які методи обчислення ВВП ви знаєте?
7. Запишіть і поясніть формулу розрахунку ВВП за витратами.
8. Що включають у себе витрати на споживання, витрати на інвестиції, державні витрати?
9. Що означає кінцеве та проміжне споживання?
10. Запишіть і поясніть формулу розрахунку ВВП за доходами. Поясніть джерела кожного з видів доходу в економічній системі.
11. Як уникнути подвійного рахунку при вимірюванні ВВП?
12. Чим відрізняється особистий дохід від доходу кінцевого використання?
13. Чому при складанні національних рахунків зіставляється ринкова вартість обсягів виробництва в різні роки, а не фактичні фізичні обсяги виробництва?
14. У чому полягає різниця між номінальним та реальним ВВП?
15. У чому полягає різниця між дефлятором ВВП та індексом споживчих цін?
16. Поясніть значення і необхідність використання в системі національних рахунків показників ВВП та ЧВП. Яка різниця між ними?
17. Дайте визначення чистого економічного добробуту.
18. Назвіть декілька причин, які пояснювали б наявність зв'язку між динамікою реального ВВП на душу населення та динамікою економічного добробуту.
19. Поясніть, чому сума валових виручок усіх фірм певної країни може бути більшою, ніж її ВВП?

20. Перелічіть показники, які найбільш точно відображають рівень життя населення. Перелічіть економічні важелі, які використовує держава для перерозподілу доходів. Назвіть причини, що роблять цей перерозподіл необхідним.

3.2. Практичні завдання:

Завдання 1

Використовуючи наведені нижче дані національних рахунків однієї з розвинених країн світу (в млрд од. нац. валюти), знайдіть:

- ВВП;
- ЧВП;
- національний дохід.

Особисті споживчі витрати = 2342, Трансфертні платежі = 418, Амортизація = 403, Внески на соціальне страхування = 306, Експорт = 364, Імпорт = 430, Дивіденди = 150, Непрямі податки = 304, Нерозподілені прибутки корпорацій = 118, Індивідуальні податки = 435, Податки на прибуток корпорацій = 88, Державні закупки товарів та послуг = 748, Валові приватні внутрішні інвестиції = 637.

Завдання 2

У наступному році номінальний ВВП складатиме 600 млн грн, а реальний ВВП – 500 млн грн Обчисліть дефлятор ВВП.

Завдання 3

Дано:

Особисті споживчі витрати = 245, Орендна плата = 14, Відрахування на споживання капіталу (амортизація) = 27, Проценти = 13, Доходи від підприємств, що перебувають в одноосібній власності = 31, Чистий експорт = 3, Заробітна плата найманих робітників = 221, Непрямі податки на бізнес = 18, Прибутки корпорацій = 56, Державні закупки товарів та послуг = 72, Чисті приватні внутрішні інвестиції = 33.

Розрахуйте ВНП та ЧНП методом кінцевого використання та розподільчим методом.

Завдання 4

Якщо величина споживання домогосподарств складає 5 тис. одиниць національної валюти, заощадження дорівнюють 3 тис., а 2 тис. сплачуються у вигляді податків, то:

- чому дорівнює особистий дохід;
- чому дорівнює використовуваний дохід?

Завдання 5

За наведеними даними розрахуйте: а) ВНП методами доходів та витрат; б) НД; в) ЧНП; г) особистий дохід; д) дохід кінцевого використання; е) обсяг винагороди за працю; ж) обсяг чистого експорту; з) обсяг чистих приватних інвестицій.

Експорт	550,5	Податки на доходи корпорацій	332,0
Дивіденди	90,0	Трансфертні платежі	280,0
Амортизація	460,5	Відсотки за капітал	301,5
Заробітна плата	1 963,0	Дохід індивідуальних власників	198,0
Державні закупки товарів та послуг	1 730,5	Споживчі витрати	2 860,5
Рента	914,5	Імпорт	507,0
Непрямі податки	385,5	Внески на соціальне страхування	222,0
Додаткові виплати до зарплати	420,0	Нерозподілені прибутки корпорацій	825,0
Валові приватні інвестиції	1 255,5	Податки на особисті доходи	558,0

Тема 4. Сукупний попит і сукупна пропозиція

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

4.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Як впливає на економічний кругообіг держава?
2. Дайте визначення сукупного попиту.
3. Розкрийте механізм опосередкованого впливу ціни на сукупний попит.
4. Чому для пояснення спадного характеру кривої сукупного попиту ми не можемо використати ефект доходу та ефект заміщення?
5. Які чинники переміщують криву сукупного попиту?
6. Дайте визначення сукупної пропозиції.
7. Розкрийте механізм гнучкості заробітної плати та ціни в класичній моделі сукупної пропозиції.
8. Які нецінові фактори впливають на криву сукупної пропозиції?
9. Чому в кейнсіанській моделі сукупної пропозиції її крива набуває вигляду позитивно похилої лінії?
10. Дайте визначення рівноважного рівня цін та рівноважного обсягу виробництва.
11. Проаналізуйте три варіанти макрорівноваги.
12. Які наслідки виникають в макроекономіці, якщо рівновага в ній відновлюється після падіння сукупного попиту? Поясніть, що означає поняття «ефект храповика».
13. Які, на вашу думку, фактори можуть сприяти зростанню сукупної пропозиції в Україні?

4.2. Практичні завдання:

Завдання 1

Оцініть правильність тверджень (так, ні):

1. Крива сукупного попиту має від'ємний нахил.
2. І класичні, і кейнсіанська школи вважають, що модель сукупної пропозиції вертикальна.
3. Зниження рівня цін скорочує попит на гроші і підвищує відсоткову ставку.
4. Зростання сукупної пропозиції збільшує рівноважний рівень виробництва, що відповідає повній зайнятості.
5. Високий рівень споживчої заборгованості стимулює зростання споживчих витрат і сукупного споживання.
6. У рівноважній економіці завжди існує повна зайнятість.
7. Класична модель сукупної пропозиції за всіх умов не може зсунутися ні ліворуч, ні праворуч; це вертикальна лінія.
8. Криві сукупного попиту і сукупної пропозиції зсуваються під впливом дії цінових факторів.
9. Для того, щоб знизити безробіття, держава часто намагається збільшити сукупний попит.
10. Зростання інфляції припиняється, якщо крива сукупного попиту зсувається праворуч.

Завдання 2

Сукупна пропозиція характеризується даними таблиці:

Рівень цін (P)	Реальний ВВП (Y)	Рівень цін (P)	Реальний ВВП (Y)
250	2000	150	1400
225	2000	125	1000
200	1900	125	500
175	1700	125	300

Визначте:

- У яких межах змінюється обсяг реального ВВП (Y) та рівень цін (P) на кейнсіанському відрізку кривої сукупної пропозиції (AS)?
- У яких межах змінюється рівень цін (P) та обсяг реального виробництва (Y) на класичному відрізку (AS)?
- У яких межах змінюється обсяг реального ВВП (Y) та рівень цін (P) на проміжному відрізку (AS)?

Завдання 3

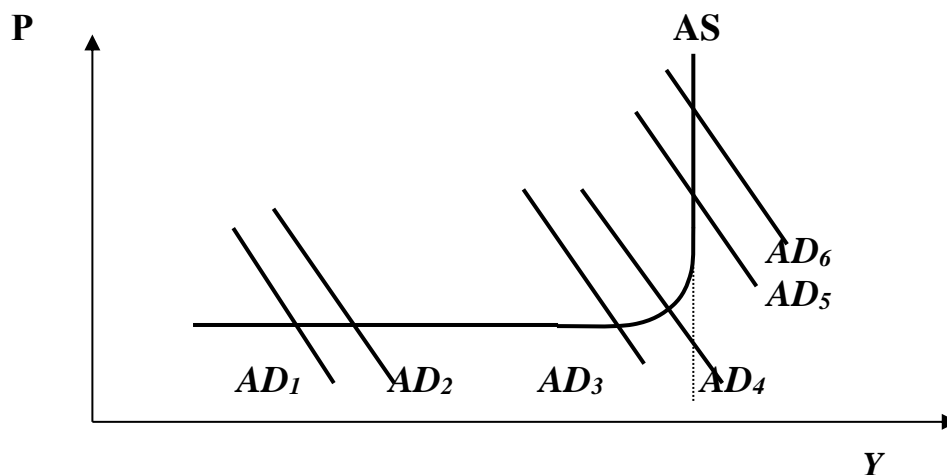
Як вплине кожний із перелічених чинників на сукупний попит і сукупну пропозицію? В кожному випадку використайте криві AD і AS , щоб показати очікувані наслідки для рівноважних рівнів цін та реального обсягу національного продукту (всі інші чинники слід вважати незмінними):

- зниження відсоткових ставок за кожного можливого рівня;
- підвищення продуктивності праці;
- різке падіння національного доходу в торговельних партнерів України;
- зниження світових цін на нафту;
- Національний банк України зменшив пропозицію грошей.

Завдання 4

На графіку подані шість кривих сукупного попиту (AD) та крива сукупної пропозиції (AS).

- Визначте динаміку сукупного попиту (AD), якщо крива переміститься з положення AD_1 в положення AD_2 ; з положення AD_3 в положення AD_4 ; з положення AD_5 в положення AD_6 .
- Як вплине переміщення кривої AD_1 в положення AD_2 на динаміку номінального та реального ВВП (Y), зайнятості та рівень цін (P)?
- Як вплине переміщення кривої AD_3 в положення AD_4 на динаміку номінального та реального ВВП (Y), зайнятості та рівень цін (P)?
- Як вплине переміщення кривої AD_5 в положення AD_6 на динаміку номінального та реального ВВП (Y), зайнятості та рівень цін (P)?
- Розгляньте аналогічні ситуації при переміщенні кривої (AD) вліво.

Семінарське заняття 5

Тема 5. Макроекономічна нестабільність: цикли ділової активності та безробіття

План заняття:

- Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
- Виконання практичних завдань
- Тестовий бліц-контроль
- Заслуховування результатів виконання завдання 1 для самостійного опрацювання

5.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. У чому проявляється структура економічного циклу? Назвіть і охарактеризуйте основні фази економічного циклу.
2. Які основні причини циклічних коливань? Екстернальні та інтернальні причини. Відмінності між ними.
3. Визначте основу великих, середніх та малих циклів.
4. Назвіть характерні риси криз XIX і початку XX ст. Чим вони відрізняються від сучасних криз?
5. Чому сезонні коливання ускладнюють оцінку економічного циклу?
6. Чи може економіка самостійно справитися зі спадами без державного втручання?
7. Назвіть найважливіші характеристики економічної кризи.
8. У чому полягає суть «принципу акселерації»?
9. Чому економічний цикл більше впливає на виробництво та зайнятість у галузях, які випускають товари поточного споживання?
10. Визначте основні важелі антикризової політики держави. Зробіть аналіз їхнього впливу на рівень сукупного випуску під час фаз: кризи, депресії, поживлення, підйому.
11. Які важелі антикризової політики застосовує уряд України в сучасних умовах?
12. Які економічні цикли пояснюють причини коливань рівня зайнятості?
13. Розкрийте зміст термінів «повна» та «неповна» зайнятість.
14. Назвіть основні види безробіття та розкрийте їх зміст.
15. Як обчислюють рівень безробіття?
16. Як обчислюються витрати економіки від надмірного безробіття? Що означає закон Оукена?
17. Ваші пропозиції щодо підвищення рівня зайнятості в Україні.
18. Чи можна уникнути фрикційного безробіття?
19. Як теорія реального ділового циклу пояснює причини коливань рівня зайнятості?
20. Які особливості формування національного ринку праці в Україні?
21. Припустімо, що Верховна Рада України ухвалила закон, згідно з яким процедура звільнення фірмами працівників ускладнюється (наприклад, закон передбачає, що фірма вносить платежі за звільнення працівників). Якщо цей закон зменшує коефіцієнт звільнення, не впливаючи на коефіцієнт працевлаштування, то як змінюється природна норма безробіття? Чи, на вашу думку, можливим є те, щоб цей закон не вплинув на коефіцієнт працевлаштування? Чому так або чому ні?

5.2. Практичні завдання:

Завдання 1

Визначте, до якої з двох фаз економічного циклу *рецесії* – (*P*) чи *буму* – (*B*) належать перелічені процеси (обґрунтуйте свої відповіді):

№	Процес	Фаза	Обґрунтування
1	зростання державних інвестицій (I_G)	<i>B</i>	
2	зростання державних витрат (G)	<i>B</i>	
3	зростання інвестицій у приватному секторі (I_g)	<i>B</i>	
4	скорочення прибутку	<i>P</i>	
5	зростання податкових надходжень (T)	<i>B</i>	
6	зростання попиту на працю (L^D)	<i>B</i>	
7	зростання інфляції (P')	<i>P</i>	
8	зростання державних трансфертних платежів	<i>B</i>	
9	зростання рівня відсоткової ставки (i)	<i>P</i>	
10	падіння курсу акцій (B)	<i>P</i>	
11	зростання номінальної заробітної платні (W)	<i>B</i>	

Завдання 2

На графіках А та Б зображені криві сукупного попиту (AD) та сукупної пропозиції (AS).

а) На графіку А крива AD_0 переміститься вправо – в положення AD_1 .

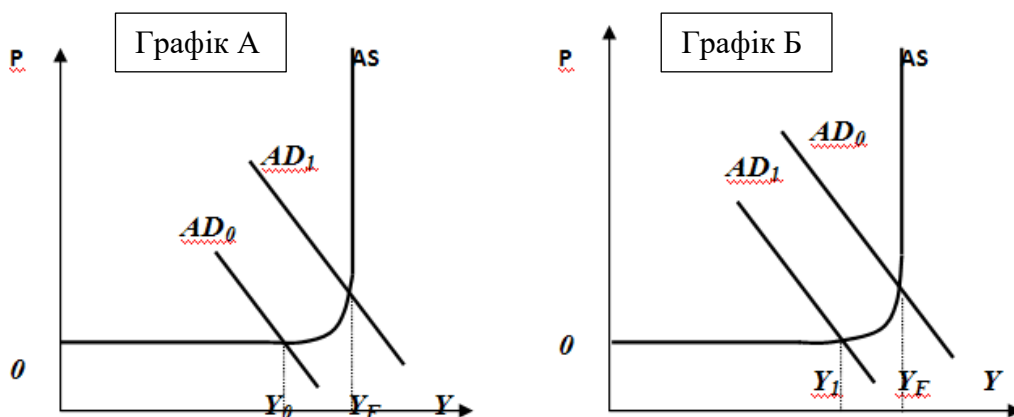
Потрібно визначити:

- 1) фазу циклу;
- 2) характер динаміки номінального та реального ВВП (Y);
- 3) динаміку зайнятості (L);
- 4) динаміку номінальної заробітної платні (W);
- 5) характер динаміки рівня цін (P).

б) На графіку Б крива AD переміститься вліво – в положення AD_1 .

Потрібно визначити:

- 1) фазу циклу;
- 2) характер динаміки номінального та реального ВВП (Y);
- 3) динаміку зайнятості (L);
- 4) динаміку номінальної заробітної платні (W);
- 5) характер динаміки рівня цін (P).

Завдання 3

Природна норма безробіття становить 5%, а фактичний рівень безробіття в даному році 9%. Обчисліть відсоток, на який фактичний ВВП менший за природний, якщо коефіцієнт чутливості ВВП до динаміки циклічного безробіття дорівнює 2,5. Якщо у цьому році фактичний ВВП становить 260 млрд грош. од., який обсяг продукції «недобере» економіка внаслідок такого високого рівня безробіття.

Завдання 4

Використайте наведені дані для того, щоб розрахувати:

- а) величину робочої сили;
- б) рівень безробіття.

Усе населення складає 500 осіб, в т.ч.: діти до 15 років та особи, які перебувають у психіатричних лікарнях та виправних закладах, – 120 осіб; доросле населення, яке вибуло зі складу робочої сили, – 150 осіб; безробітні – 23 осіб; особи, що зайняті неповний робочий день і шукають роботу, – 10 осіб.

Семінарське заняття 6

Тема 6. Інфляція: причини, види, регулювання

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

6.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Назвіть та охарактеризуйте функції грошей
2. В чому полягає сутність ліквідності?
3. Які види грошей ви знаєте?
4. Охарактеризуйте сутність явища інфляції. Коли її почали фіксувати вперше і регулярно?
5. Опишіть основні концепції інфляції.
6. Які типи інфляції залежно від її темпів ви знаєте?
7. Наведіть приклад країни, яка поборолла гіперінфляцію. Чому їй це вдалося?
8. Яким є негативні прояви і наслідки прихованої інфляції?
9. Охарактеризуйте дві основні теорії пояснення впливу інфляційних очікувань на економічну поведінку суб'єктів макроекономіки.
10. Як проявляється інфляція попиту? Опишіть механізм її дії графічно.
11. Охарактеризуйте монетарні і немонетарні причини інфляції попиту.
12. Як проявляється інфляція пропозиції? Опишіть механізм її дії графічно.
13. В чому проявляється інфляційна спіраль?
14. Опишіть механізм впливу інфляції на економічну та соціальну сфери людського життя через контракти на довгострокові позики.
15. Опишіть механізм впливу інфляції на економічну та соціальну сфери людського життя через трудові контракти.
16. В чому полягає сутність інфляційного податку та сеньйоражу.
17. Які індекси цін ви знаєте? Охарактеризуйте методику їх обчислення.
18. Охарактеризуйте зв'язок інфляції та безробіття. Що при цьому описує крива Філіпса?

6.2. Практичні завдання:

Завдання 1

Розглянемо економіку, яка складається лише із двох виробників: хліба та автомобілів. У таблиці наведено дані за два роки:

	2000 рік	2010 рік
Ціна автомобіля (грн)	10 000	12 000
Ціна буханки хліба (грн)	1,0	2,0
Кількість вироблених автомобілів	500	600
Кількість випечених буханок хліба	500 000	600 000

а) Приймаючи 2000 рік за базисний, розрахуйте для кожного року номінальний ВВП, реальний ВВП, дефлятор ВВП та індекс споживчих цін (ІСЦ).

б) на скільки виросли ціни за період між 2000 та 2010 роком? Порівняйте відповіді, які ви отримали, використовуючи індекс Ласпейреса та індекс Пааше. Поясніть, чому виникають розбіжності.

Завдання 2

Індекс цін у 2014 році становив 124,9%, а у 2015 – 143,3%. Обчисліть темп інфляції у 2015 році відносно 2014 р.

Завдання 3

Розрахуйте темп інфляції для 2008 року за таких умов: у 2007 р. номінальний ВВП становив 205 млрд грн, реальний ВВП дорівнював 188 млрд грн. У 2008 р. очікується одержати номінальний ВВП 216 млрд грн за індексу цін 127%.

Завдання 4

Кількість грошей в економіці дорівнює 70 млрд грн. Швидкість обертання грошей в економіці становить 3 оберти за рік. Потрібно розрахувати номінальний обсяг виробництва.

Завдання 5

У результаті економічних шоків ціни зросли на 20%, пропозиція грошей - на 5%. Як і на скільки змінився номінальний ВВП, якщо швидкість обертання грошей залишилася незмінною?

Семінарське заняття 7

Тема 7. Споживання, заощадження та інвестиції

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

7.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Охарактеризуйте поняття споживання і заощадження.
2. Які групи видатків домогосподарств на споживання ви знаєте? Назвіть приклади товарів (робіт, послуг), що належать до кожної з них.
3. Що таке пороговий дохід?
4. Опишіть функції споживання та заощадження математично та графічно.
5. Як визначаються гранична схильність до споживання та заощадження? Що характеризують ці показники?
6. Як визначаються середня схильність до споживання та заощадження? Що характеризують ці показники?
7. Опишіть теорії, що пояснюють вплив довгострокового доходу споживачів на споживання та заощадження.
8. Назвіть та охарактеризуйте недоходні фактори споживання та заощадження.
9. Що таке інвестиції? Які групи інвестицій ви знаєте?
10. Як математично визначається показник валових інвестицій?
11. Від яких показників залежить попит на інвестиції?
12. Як визначається очікувана норма чистого прибутку?
13. Як відсоткова ставка впливає на попит на інвестиції?
14. Назвіть та охарактеризуйте невідсоткові фактори сукупного попиту на інвестиції.
15. Які фактори, що впливають на мінливість інвестицій, ви знаєте?

7.2. Розв'яжіть задачу

Завдання 1

Необхідно заповнити таблицю і зобразити на графіку функції споживання та заощадження

Y, млрд грн	C, млрд грн	S, млрд грн	MPC	MPS
550	590			
600	620			
650	650			
700	670			
750	700			
800	730			
850	760			
900	790			
950	820			

Завдання 2

Для умов країни інвестиційна функція задана рівнянням (млрд грн): $I = 1000 - 60r$, де r – реальна відсоткова ставка. Потрібно визначити обсяг інвестицій, якщо номінальна відсоткова ставка дорівнює 22%, а темп інфляції – 8%.

Завдання 3

Економіка країни характеризується такими даними (млрд грн):

$$C = 200 + 0,75Y$$

$$I = 35$$

$$G = 70$$

Потрібно визначити рівноважний обсяг національного виробництва (ВВП), величину заощаджень і споживання.

Підказка. Використайте основне рівняння ВВП, де $Y = C + I + G$. В рівноважній економіці $I=S$.

Завдання 4

Особа у віці 45 років, трудове життя якої почалося у 23 роки, сподівається прожити до 80 років і планує вийти на пенсію у 65 років. Щорічний дохід споживача становить 220 000 грн на рік, а майно – 450 000 грн. Потрібно обчислити обсяг споживання особи відповідно до моделі життєвого циклу.

Підказка. Використайте функцію споживання за теорією життєвого циклу Ф.Модільяні, яка має вигляд: $C = (1 / T * W) + (R / T * Y)$, де T – кількість років, яку ще залишилося прожити споживачу; W – наявне майно; R – кількість років, яку ще залишилося пропрацювати споживачу; Y – щорічний дохід споживача.

Завдання 5

Споживання домогосподарств у країні характеризується такими даними:

$$\text{функція споживання } C = 20 + 0,8 Y^v$$

$$\text{ставка податку } T_y = 10\%$$

$$\text{загальний дохід } Y = 500 \text{ млрд грн}$$

$$\text{дотації (трансфери) } Tr = 50 \text{ млрд грн}$$

Необхідно визначити обсяг заощаджень S та середню норму споживання APC.

$$\text{Підказка. } Y^v = Y - T_y \times Y + Tr, Y^v = S + C$$

Семінарське заняття 8

Тема 8. Механізм фіскальної політики та управління державним боргом

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

8.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Дайте визначення фіскальної політики.
2. Які основні функції виконує фіскальна політика?
3. Перелічіть основні джерела фіскальної політики.
4. В чому полягає сутність і необхідність антимонопольної політики?
5. Дайте визначення податкової політики.
6. Розкрийте, які економічні закономірності відображає «крива Лафера».
7. Перелічіть основні державні видатки і проаналізуйте їхню структуру.
8. Які ви знаєте мультиплікатори фіскальної політики? Як вони впливають на дохід держави?
9. Дайте визначення автоматичних і дискреційних стабілізаторів. Який із дискреційних стабілізаторів ви можете запропонувати:
  - а) для боротьби з інфляцією;
  - б) для боротьби зі спадом?

10. Назвіть причини дефіциту Державного бюджету. Які заходи може запровадити уряд для зниження бюджетного дефіциту?
11. Які види бюджетного дефіциту ви знаєте?
12. Проаналізуйте вплив державного боргу та дефіцитів бюджету на економіку.

8.2. Практичні завдання:

Завдання 1

У моделі закритої економіки (без урахування участі держави) обсяг автономних інвестицій дорівнює 50, а функція заощаджень визначається за формулою: $S = 0,2Y - 100$. В умовах повної зайнятості ця модель досягає рівноваги при обсязі НД 1000 (у.г.о.).

- а) Як за допомогою держави досягти рівня повної зайнятості за умов, що всі державні витрати повинні здійснюватися за рахунок податків, які стягуються за єдиною (прямою) ставкою прибуткового податку?
- б) На скільки при цьому зростає НД?

Завдання 2

Національний ринок знаходиться у стані рівноваги при $Y = 1000$ (у.г.о.).

- а) Уряд підвищив ставку прибуткового податку $T(Y)$ на 0,05% та державні витрати (G) на 50 (у.г.о.). Як це вплине на збалансованість держбюджету? Обґрунтуйте свою відповідь.
- б) Уряд скоротив на 15 (у.г.о.) трансфертні виплати (Tr) та збільшив на 15 (у.г.о.) купівлю благ (G). Як це вплине на рівноважний НД? Чому?

Завдання 3

У таблиці наведені дані (у.г.о.) реального ЧНП (Y) та величини чистих податкових надходжень (T).

Реальний ЧНП (Y)	Чисті податкові надходження (T)	Державні закупки (G)	Бюджетний дефіцит (надлишок) ($T-G$)
850	170		
900	180		
950	190		
1000	200		
1050	210		
1100	220		
1150	230		

- а) Припустимо, що в умовах повної зайнятості величина ЧНП дорівнює 150 (у.г.о.), а обсяг державних закупок при всіх рівнях реального ЧНП становить 200 (у.г.о.). Розрахуйте дані таблиці (дефіцит бюджету позначте знаком «←»).
 б) Уряд планує збільшити обсяг реального ЧНП з 900 (у.г.о.) (економіка в стані повної зайнятості) шляхом зниження чистих податкових надходжень (T) при всіх значеннях реального ЧНП на 80 (у.г.о.) (обсяг державних закупок (G) не змінюється). Якою буде величина дефіциту (надлишку) держбюджету при обсязі реального ЧНП 1150 (у.г.о.).

Семінарське заняття 9

Тема 8. Механізм фіскальної політики та управління державним боргом

План заняття:

1. Виконання практичних завдань
2. Дискусія про актуальну проблему

9.1. Практичні завдання:

Завдання 1

Антициклічна бюджетно-фінансова політика принципово спрямована на те, щоб за посередництвом регулювання доходів та витрат протидіяти розвитку економічного циклу та забезпечити стабільний економічний процес.

а) Поясніть різницю між регульованою та автоматично діючою стабілізацією. Наведіть приклади для кожного з цих випадків.

б) Проаналізуйте, який із інструментів – фіскальної чи монетарної політики – дає, як правило, найбільш швидкий ефект. Зверніть увагу при цьому на способи впливу на сукупний попит.

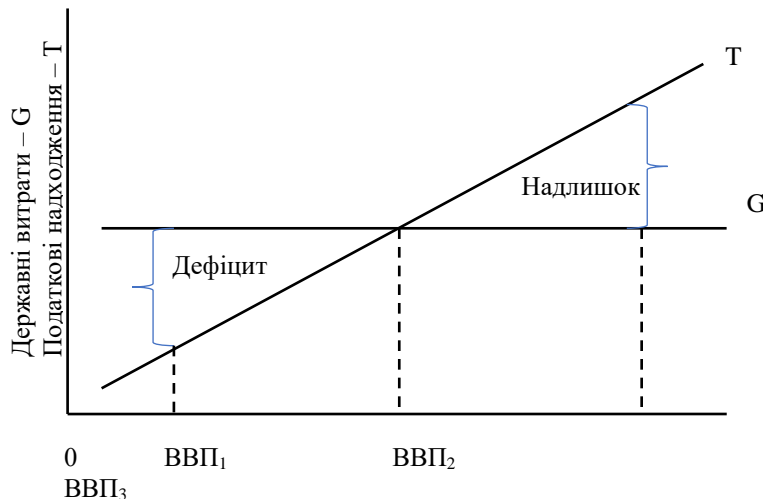
Завдання 2

Припустимо, що в умовах повної відсутності податків шкала споживання в економіці має такий вигляд:

ВВП, млрд дол.	Споживання, млрд дол.
100	120
200	200
300	280
400	360
500	440
600	520
700	600

Необхідно:

- Побудувати графік споживання та визначити граничну схильність до споживання
- Припустимо зараз, що у країні запроваджується система регресивних податків, яка забезпечує 10 млрд податкових надходжень при будь-якому рівні ВВП. Розрахуйте податкову ставку для кожного рівня ВВП. Побудуйте підсумковий графік споживання та порівняйте значення граничної схильності до споживання і мультиплікатора з їх значеннями на «доподатковому» графіку споживання.
- Припустимо, що замість регресивної системи оподаткування запроваджують податкову систему з 10-відсотковою ставкою податку. Розрахуйте параметри нового графіку споживання, побудуйте його та позначте граничну схильність до споживання і значення мультиплікатора.
- Припустимо, що запроваджується прогресивна податкова система, у якій ставка податку дорівнює 0% при ВВП 100 млрд дол., 5% при ВВП 200 млрд дол., 10% при ВВП 300 млрд дол., 15% при ВВП 400 млрд дол. і т.д. Потрібно визначити і побудувати новий графік споживання, виділивши вплив даної податкової системи на величину граничної схильності до споживання та мультиплікатора.
- Поясніть, чому пропорційна та прогресивна податкові системи підвищують стабільність економіки на відміну від регресивної системи. Продемонструйте це на графіку, який аналогічний зображеному на наступному рис.

Обсяг податкових надходжень (Т) змінюється прямо пропорційно до обсягу ВВП, а державні витрати (G) вважаються незалежними від динаміки ВВП. Коли у виробництві починається спад, автоматично утворюється дефіцит, який допомагає побороти спад. Навпаки, бюджетний надлишок, що автоматично виникає в період економічного зростання, сприяє подоланню можливої інфляції.

Завдання 3

Уявімо, що державні закупівлі продукту дорівнюють $G = 500$, податкова функція має вигляд $T = 0,4Y$, функція трансфертів $F = 0,2Y$, рівень цін $P = I$, державний борг $D = 1000$ за ставки відсотка $r = 0,15$, реальний обсяг виробництва дорівнює 2000, а потенційний складає 2500.

Виходячи із цих даних, дайте відповідь на питання:

1. Яким є сальдо державного бюджету – позитивним чи негативним?
2. Яка величина структурного і циклічного дефіциту державного бюджету?

9.2. Теми для дискусій

1. Причини бюджетного дефіциту в Україні в сучасних умовах.
2. Основні напрямки вдосконалення податкової системи України.

Семінарське заняття 10

Тема 9. Механізм грошово-кредитної політики

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

10.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Опишіть сутність грошово-кредитної політики.
2. Які цілі ставить і досягає монетарна політика?
3. Охарактеризуйте основні елементи грошової системи.
4. Опишіть структуру грошової маси.
5. Як визначається розмір грошової бази країни?
6. Опишіть сутність відсоткової ставки в контексті монетарної політики. Якими є основні наслідки високих відсоткових ставок?
7. Як і ким визначається ставка рефінансування? На що вона впливає?
8. Від чого залежить величина грошового агрегату $M1$?
9. Від яких параметрів залежить пропозиція грошей?
10. Яким чином НБУ може вплинути на пропозицію грошей (M^S)?
11. Що означає і яким чином визначається коефіцієнт готівки?
12. Що означає і яким чином визначається рівень доларизації?

13. Що означає і яким чином визначається рівень монетизації?
14. Опишіть особливості гнучкої та жорсткої грошово-кредитної політики.
15. Якими є інструменти грошово-кредитної політики прямого і непрямого впливу?
16. Як проявляється ефект відсоткових ставок?
17. Як проявляється ефект валютного курсу?
18. Як проявляється ефект багатства?
19. Дайте визначення обов'язкових банківських резервів і норми обов'язкового резерву.
20. Як впливає на грошову пропозицію депозитний мультиплікатор?
21. Як впливає на грошову пропозицію грошовий мультиплікатор?
22. Проаналізуйте кейнсіанські та монетаристські погляди на грошову політику.
23. Які заходи, на вашу думку, застосовує НБУ для стабілізації грошово-кредитної системи України в сучасних умовах?

10.2. Практичні завдання:

Завдання 1

За даними таблиці визначте:

- а) величину грошового агрегату **M0**;
- б) величину грошового агрегату **M1**;
- в) величину грошового агрегату **M2**

Показники	Умовні грошові одиниці
Невеликі строкові внески	1630
Великі строкові внески	645
Чекові внески	448
Безчекові ощадні внески	300
Готівкові гроші	170

Завдання 2

Пасив балансу комерційного банку містить такі статті (в млн. у.г.о.):

внески до запитання – 500; строкові внески – 250; власний капітал – 200.

Норматив мінімального резервного покриття по внесках до запитання дорівнює 15%, а по строкових внесках – 10%.

- а) На яку суму банк може збільшити кредити, якщо половина внесків до запитання буде переоформлена на строкові внески?
- б) Як зміниться ця сума, якщо власники строкових внесків на 40% своїх депозитів придбають цінні папери у банку?

Завдання 3

Сумарні резерви комерційного банку складають 220 млн грн. Депозити – 950 млн грн. Обов'язкова норма резервування становить 20%. Як може змінитися пропозиція грошей, якщо банк вирішить використати всі свої надлишкові резерви для надання кредитів?

Завдання 4

Норма обов'язкових резервів становить 20%. Комерційний банк зберігає ще 5% від суми депозитів у вигляді надлишкових резервів. Обсяг депозитів складає 10 млн дол. Яку максимальну суму банк може використати для надання кредитів?

Завдання 5

Резерви комерційних банків становлять 40 млрд. Норма обов'язкових резервів дорівнює 10%, а коефіцієнт депонування – 0,35. Скільки становить пропозиція грошей?

Тема 10. Механізм зовнішньоекономічної політики

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

11.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Назвіть елементи зовнішньоекономічної політики та коротко охарактеризуйте їх.
2. Охарактеризуйте протекціонізм як тип торговельної політики.
3. Охарактеризуйте торговий лібералізм як тип торговельної політики.
4. Які види митних засобів ви знаєте?
5. Назвіть немитні засоби у зовнішній торгівлі.
6. Опишіть основні елементи валютної політики.
7. Назвіть фактори, які викликають посилення інтернаціоналізації виробництва в сучасних умовах.
8. Які форми інтернаціоналізації виробництва ви можете назвати? Дайте їм характеристику.
9. Як пов'язані вивезення капіталу й інтернаціоналізація виробництва?
10. Охарактеризуйте сутність платіжного балансу і фактори, які на нього впливають.
11. Опишіть складові платіжного балансу і порядок його розрахунку.
12. Що таке валютний курс? Які види валютних курсів ви знаєте?
13. Поясніть сутність принципу порівняльних переваг?
14. Що ви розумієте під «нетарифними бар'єрами»? Які їхні функції в державній протекціоністській політиці?
15. Для чого потрібні офіційні резерви іноземної валюти?
16. Які заходи може здійснити уряд з метою впливу на курс національної валюти?
17. Проаналізуйте альтернативні системи валютних курсів. Які переваги і недоліки кожної із цих систем ви бачите?
18. Як можна вирішити проблему дефіциту платіжного балансу в умовах: а) золотого стандарту; б) Бреттон-Вудської системи; в) вільноплаваючих валютних курсів.
19. Дослідіть умови міжнародного руху капіталів на основі моделі міжнародного руху капіталів. За яких умов посилюється приплив іноземних капіталів в національну економіку?
20. Проаналізуйте міжнародний рух капіталів на основі моделі Мандела-Флемінга.

11.2. Практичні завдання:

Завдання 1

Припустимо, що уряд України встановлює валютний курс 1 грн = 0,04 дол. Сума гривень, що пропонуються за цим курсом, дорівнює 160 млн. Залежність попиту від валютного курсу має вигляд:

Ціна гривні в доларах	0,038	0,039	0,040	0,041	0,042
Обсяг попиту (млн грн.)	170	160	150	140	130

- а) У цій ситуації уряд купує чи продає гривні? Яку кількість?
- б) Якщо уряду доведеться купувати гривні за долари, де він візьме долари?

Завдання 2

Протягом тривалого періоду країна А мала більш високі темпи інфляції, ніж її господарські партнери. Яким чином ця ситуація впливає на показники економічної діяльності країни А, наведені в таблиці?

Показники	Зростає	Скорочується	Не змінюється
1. Дефіцит платіжного балансу			
2. Обсяг експорту			
3. Обсяг імпорту			
4. Попит на гривні у партнерів			
5. Пропозиція гривень за нац. валюти партнерів			

Завдання 3

Економіку описують такими даними:

Показник	Імпортне мито 5%	Без мита
Світова ціна мотоциклу із доставкою у США	2 000\$	2 050\$
5%-ве мито	100 \$	0 \$
Внутрішня ціна мотоциклу у США	2 100 \$	2 050 \$
Кількість мотоциклів, які придбають у США за рік	100 000	105 000
Кількість мотоциклів, які виробляють у США за рік	40 000	35 000
Кількість імпортованих у США мотоциклів за рік	60 000	70 000

Уряд США скасовує імпортне мито на мотоцикли. При цьому світова ціна мотоциклів збільшується. Потрібно визначити:

- виграш американських споживачів від скасування мита;
- втрати американських виробників від лібералізації торгівлі;
- втрати митних доходів для державного бюджету;
- сукупний вплив скасування мита на мотоцикли на рівень добробуту у США.

Завдання 4

Яку із трьох закордонних фірм-імпортерів прохолоджуючих напоїв в дану країну можна звинуватити у використанні демпінгу на внутрішньому ринку? Чому (відповідь обґрунтуйте)?

Показник	Фірма А	Фірма В	Фірма С
Середні виробничі витрати у розрахунку на од. продукції	10\$	10\$	10\$
Ціна напоїв на внутрішніх ринках фірм-імпортерів	10\$	12\$	9\$
Експортна ціна напоїв	11\$	11\$	10,5\$
Ціна напоїв, вироблених фірмами-імпортозамінниками в даній країні	12\$	13\$	11\$

Завдання 5

Уряд країни приймає рішення про запровадження імпортного мита на цукор – 0,02\$/кг. Світова ціна цукру = 0,1\$/кг. Обсяг внутрішнього виробництва цукру за умов вільної торгівлі складає 6 млрд кг за рік, а при дії імпортного мита – 8 млрд кг за рік. Обсяг внутрішнього споживання за умов вільної торгівлі становить 22 млрд кг за рік, а у випадку запровадження імпортного мита – 20 млрд кг за рік. Обсяги імпорту цукру в дану країну за умов вільної торгівлі дорівнює 16 млрд кг за рік, за наявності імпортного мита – 12 млрд кг за рік. Потрібно розрахувати:

- втрати споживачів даної країни від запровадження тарифу на імпорт;
- виграш вітчизняних виробників від запровадження цього заходу;
- збільшення доходів державного бюджету від запровадження імпортного мита;
- чисті втрати національного добробуту від обмеження імпорту.

Семінарське заняття 12
Тема 11. Макроекономічне зростання

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль
4. Заслуховування результатів виконання завдання 2 для самостійного опрацювання

12.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Поясніть поняття економічного розвитку та економічного зростання. Яка між ними різниця?
2. Назвіть найважливіші проблеми економічного зростання.
3. Що таке екстенсивний тип зростання?
4. Як виявляється інтенсивний тип зростання?
5. Поясніть змішаний тип зростання.
6. Перерахуйте показники економічного зростання. Як вимірюють річні темпи зростання?
7. Якими є нормальні темпи економічного зростання за світовою практикою? Опишіть тенденції економічного зростання в Україні за 1991–2010 рр.
8. Опишіть спосіб застосування «правила 70».
9. Опишіть найпростішу модель економічного зростання за допомогою кривої виробничих можливостей. Охарактеризуйте точки на кривій і поза нею. Що відбувається із кривою при економічному зростанні?
10. Перерахуйте та коротко опишіть макроекономічні фактори економічного зростання.
11. Назвіть фактори, які стримують економічне зростання.
12. Які фактори негативно впливають на економічне зростання?
13. Назвіть суперечності (позитивні й негативні наслідки) економічного зростання.
14. Що таке акселератор? Які процеси в макроекономіці відображає даний показник?
15. Яка рівність є необхідною умовою економічного зростання за неокейнсіанською макроекономічною моделлю?
16. Опишіть модель економічного зростання Харрода-Домара. Які її основні недоліки?
17. Опишіть неокласичну модель економічного зростання.
18. Опишіть модель економічного зростання Роберта Солоу. Назвіть джерела економічного зростання за Р.Солоу. Якими є недоліки моделі?
19. Охарактеризуйте вплив науково-технічного прогресу на економічне зростання.

12.2. Практичні завдання:

Завдання 1

Чи правильні такі твердження:

- 1.1. Якщо протягом 10 років в економіці щорічно спостерігається зростання номінального ВВП, то можна сказати, що в країні відбувається економічне зростання.
Так Ні
- 1.2. Темп реального ВВП в розрахунку на особу населення завжди нижчий від темпу зростання в розрахунку на одного зайнятого.
Так Ні
- 1.3. Технологічний прогрес є інтенсивним фактором економічного зростання.
Так Ні
- 1.4. Екологічні та ресурсні обмеження відносяться до факторів, що стримують економічне зростання.
Так Ні
- 1.5. В екзогенних моделях зростання інвестиції в людський капітал, наукові дослідження, зміни в технології є ендогенними змінними.

	Так	Ні
1.6. Стійкий темп зростання доходу в розрахунку на одного працівника в моделі Солоу визначається темпом технологічного прогресу.		
	Так	Ні
1.7. В умовах, які відповідають «золотому правилу», гранична продуктивність капіталу дорівнює сумі вибуття, темпу зростання населення і темпу технологічного прогресу.		
	Так	Ні
1.8. Відповідно до моделі Солоу вища норма заощаджень при інших рівних умовах відповідає нижчому стійкому рівню капіталоозброєності праці.		
	Так	Ні
1.9. Модель Солоу враховує вплив технологічного прогресу на економічне зростання, але цей фактор задається в даній моделі екзогенно.		
	Так	Ні
1.10. Згідно з емпіричними даними витрати на оборону по різному впливають на темпи економічного зростання залежно від того, якою є їх частка у ВВП.		
	Так	Ні

Завдання 2

Як зміниться сукупна продуктивність факторів, якщо частка капіталу у валовому національному доході складає 25%, а частка праці – 75% при щорічному зростанні запасів капіталу на 2%, зростанні робочої сили на 3% та зростанні ВНД в цілому на 2%?

Завдання 3

У країні А темп економічного зростання становить 2%; в країні В – 3%. Чи суттєвою є різниця між темпами економічного зростання, якщо проаналізувати їх за «правилом 70»?

Завдання 4

Очікується, що ВВП країни А подвоїться за 14 років, а ВВП країни В – за 20 років. Якою є різниця між темпами економічного зростання, якщо проаналізувати їх за «правилом 70»?

Завдання 5

Нехай виробнича функція має вигляд: $Y = AK^{0.4}L^{0.6}$ Якщо сукупна продуктивність факторів зростає з темпами 2% на рік, темпи зростання виробництва складають 3,4%, а кількості працівників збільшується з темпами 1% річних, то яким буде темп зростання капіталу?

6. ПРИКЛАДИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Завдання 1. Макроекономіка досліджує економічні процеси на рівні:

- підприємства
- галузі виробництва
- окремого ринку
- національної економіки

Завдання 2. Макроекономіка не вивчає:

- механізм інфляції
- окремого споживача
- економічне зростання
- економічну політику держави

Завдання 3. До основних макроекономічних цілей суспільства можна віднести:

- економічне зростання
- повну зайнятість
- стабільний рівень цін
- усі відповіді правильні

Завдання 4. Основним методом макроекономічних досліджень є:

- а). метод абстракції
- б). моделювання
- в). порівняльний аналіз
- г). соціологічний

Завдання 5. Який метод дослідження передбачає розкладання об'єкта дослідження на складові частини?

- а). аналіз
- б). синтез
- в). індукція
- г). абстрагування

Завдання 6. При обчисленні ВВП подвійний рахунок виникає тоді, коли підсумовують:

- а). вартість кінцевих і проміжних товарів і послуг
- б). вартість лише кінцевих товарів і послуг
- в). додану вартість, створену на всіх стадіях виробництва товарів та послуг
- г). державні закупівлі товарів та послуг

Завдання 7. Повторний рахунок при визначенні ВВП і ЧНП виникає при додаванні:

- а). чистої доданої вартості, створеної в добувній та сталеливарній промисловості
- б). приросту запасів у борошномельній і в пекарській промисловості
- в). виробництва залізної руди та чавуну
- г). загального обсягу куплених споживчих товарів і засобів виробництва

Завдання 8. Які витрати населення НЕ включаються у споживчі витрати при розрахунку ВВП?

- а). витрати на перепродаж між кінцевими споживачами
- б). витрати на купівлю товарів поточного використання
- в). витрати на купівлю товарів довгострокового використання
- г). усі відповіді неправильні

Завдання 9. Закон пропозиції передбачає:

- а). Зі зростанням цін зростає і попит
- б). З ростом цін пропозиція падає
- в). Пропозиція зростає зі зростанням попиту
- г). Зі зростанням цін обсяг пропозиції зростає
- д). Ціни не мають нічого спільного з пропозицією

Завдання 10. На кривій пропозиції ціни та кількість:

- а). Перебувають в оберненій залежності
- б). Не пов'язані
- в). Не наведені
- г). Перебувають у прямій залежності
- д). Є незалежними змінними

Завдання 11. Де знаходиться цінове дно?

- а). Вище ринкової рівноваги.
- б). Нижче ринкової рівноваги
- в). Нижче ринкової ціни
- г). У точці рівноважної ціни

Завдання 12. Що відбувається, коли крива пропозиції зміщується праворуч, а крива попиту залишається постійною?

- а). Ціни зростають, а кількість зменшується
- б). Ціни падають, а кількість збільшується
- в). Ціни невизначені
- г). Кількість невизначена
- д). І ціна, і кількість невизначені

Завдання 13. Інфляція – це:

- а). зростання цін на окремі товари
- б). зниження цін на окремі товари, що супроводжується знеціненням національної грошової одиниці
- в). зростання загального рівня цін упродовж певного періоду, що супроводжується знеціненням національної грошової одиниці
- г). девальвація національної грошової одиниці

Завдання 14. Що з переліченого відноситься до інфляції?

- а). зростання цін
- б). падіння курсу національної грошової одиниці
- в). падіння купівельної спроможності грошової одиниці
- г). усі відповіді правильні

Завдання 15. Інфляція з'явилася:

- а). одночасно зі здійсненням грошового обміну за допомогою грошей
- б). з появою перших паперових грошей
- в). у XIX ст. у США
- г). усі відповіді правильні

Завдання 16. Прогнозована інфляція:

- а). дозволяє скорегувати номінальні доходи населення
- б). виявляється у суспільних витратах
- в). перерозподіляє багатство від кредиторів до позичальників
- г). приводить до збільшення трансфертних виплат

Завдання 17. Гранична схильність до споживання – це:

- а). частка, або відсоток, споживання у використовуваному доході
- б). частка, або відсоток, використовуваного доходу у споживанні
- в). величина додаткового споживання, що його спричиняє одна додаткова одиниця доходу
- г). величина додаткового доходу, що його спричиняє одна додаткова одиниця споживання

Завдання 18. Середня схильність до заощадження – це:

- а). частка, або відсоток, заощадження у використовуваному доході
- б). частка, або відсоток, використовуваного доходу у заощадженні
- в). величина додаткового заощадження, що його спричиняє одна додаткова одиниця доходу
- г). величина додаткового доходу, що його спричиняє одна додаткова одиниця заощадження

Завдання 19. Які елементи входять до складу агрегата M_0 ?

- а). готівка.
- б). готівка та банківські депозити до запитання.
- в). готівка та банківські депозити.
- г). готівка, банківські депозити та облігації внутрішніх державних позик.

Завдання 20. В рамках якої політики державного регулювання відбувається контроль за грошовою пропозицією через ставку процента, резервну норму та інші інструменти?

- а). грошово-кредитна політика.
- б). фіскальна політика.
- в). зовнішньоекономічна політика.
- г). політика регулювання доходів.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів є об'єктом діяльності (виконання завдань) і як формою прояву певних дій у навчанні з виконання цих завдань. Виходячи з цього, самостійна робота студентів – це запланована пізнавальна діяльність виконання творчих навчальних завдань різних видів, яка виконується самостійно з метою надбання знань, накопичення вмінь та навичок, досвіду творчої викладацької діяльності й вироблення професійно важливих якостей.

Реалізація такої мети на практиці сприяє повному злиттю навчання й виховання, здійсненню принципу розвиваючого навчання, формуванню особистості майбутнього фахівця.

Результативність самостійної роботи передбачає врахування таких аспектів у її організації, які забезпечують взаємодію взаємозумовлених факторів впливу на особистісний розвиток фахівця та формування його комунікативної компетенції, а саме: мотиваційного, ситуативного, комунікативного, особистого і діяльнісного.

Необхідною умовою організації самостійної роботи є формування особистісної значущості навчання, яка виникає у студента внаслідок його інтересу не тільки до змісту навчального матеріалу, а й самого процесу набуття знань. Для розвитку продуктивної самостійної роботи доцільно використовувати таку її організацію, яка поступово орієнтує студентів на підвищення автономії їхнього навчання.

Основними організаційними принципами самостійної роботи є принципи врахування і розвитку індивідуальних особливостей та інтересів студентів, принципи комплексності, захопленості та розвитку ініціативи й самодіяльності.

Згідно з планом самостійної роботи з дисципліни опрацьований матеріал узагальнюється у виді реферативного аналізу, результати якого використовуються під час аудиторного опрацювання матеріалів, та перевіряється протягом модульного контролю.

Питання для самостійного опрацювання

Тема	Перелік питань	Кількість годин
Денна форма навчання		
1	Підвищення ефективності національної економіки на макrorівні. Економічні системи як об'єкт макроекономіки. Макроекономіка та стабілізаційна політика.	4
2	Використання мультимodelей. Ціни: гнучкі та жорсткі. Мікроекономічне мислення та макроекономічні моделі.	4
3	Чистий національний продукт. Номінальний та реальний ВВП. Визначення дефлятора ВВП.	6
4	Аналіз факторів, що визначають сукупний попит і сукупну пропозицію. Ефект храповика	4
5	Економічні кризи: сутність, види та шляхи подолання. Державне антикризове регулювання. Суть проблеми зайнятості. Антикризове регулювання і забезпечення зайнятості під час війни.	6
6	Соціально-економічні наслідки інфляції. Шляхи недопущення та виходу з інфляції. Моделювання інфляції попиту. Моделювання інфляції витрат (пропозиції). Інфляція, пов'язана зі спадом.	6
7	Інструментарій для аналізу споживання і заощадження. Недоходні фактори споживання та заощадження.	6
8	Обмеженість ринкового механізму та необхідність державного втручання в економіку. Фінансова система, її суть та функції. Дефіцит бюджету та джерела його покриття. Крива Лафера.	6

Тема	Перелік питань	Кількість годин
9	Роль центрального банку у здійсненні грошово-кредитної політики. Емісійна політика держави. Рівень монетизації. Мультивалютність економіки. Опосередковані засоби грошово-кредитної політики. Проблеми та перспективи грошово-кредитної політики в Україні під час війни.	4
10	Рівновага обсягу виробництва і доходу у відкритій економіці. Рівновага товарного, грошового та зовнішнього ринків. Модель Манделла – Флемінга для малої відкритої економіки.	6
11	Суперечності економічного зростання. Моделі економічного зростання. Кейнсіанські моделі економічного зростання без урахування технічного прогресу. Модель Р.Харрода та Є.Домара. Неокласичні моделі економічного зростання. Модель Р.Солоу	8
Разом		60
Заочна форма навчання		
1	Національна економіка та економічна система. Безмежність потреб і обмеженість ресурсів. Підвищення ефективності національної економіки на макrorівні. Економічні системи як об'єкт макроекономіки. Макроекономіка та стабілізаційна політика. Функції макроекономіки.	6
2	Класифікація методів дослідження макроекономіки. Теорія макроекономічного моделювання. Використання мультимоделей. Ціни: гнучкі та жорсткі. Мікроекономічне мислення та макроекономічні моделі.	6
3	Макроекономіка і система показників. Чистий національний продукт. Національний дохід. Номінальний та реальний ВВП. Дефлятор ВВП.	8
4	Теорія попиту. Графік попиту. Пропозиція. Графік пропозиції. Сукупний попит і фактори, що його визначають. Сукупна пропозиція і фактори, що її визначають. Рівновага сукупного попиту і сукупної пропозиції. Ефект храповика	10
5	Економічні цикли: сутність, структура та фактори економічного розвитку. Економічні кризи: сутність, види та шляхи подолання. Державне антикризове регулювання. Суть проблеми зайнятості. Антикризове регулювання і забезпечення зайнятості під час війни. Види безробіття. Вимірювання безробіття. Закон Оукена	12
6	Рання крива Філіпса. Соціально-економічні наслідки інфляції. Шляхи недопущення та виходу з інфляції. Моделювання інфляції попиту. Моделювання інфляції витрат (пропозиції). Інфляція, пов'язана зі спадом.	10
7	Інструментарій для аналізу споживання і заощадження. Недоходні фактори споживання та заощадження. Очікувана норма чистого прибутку та процентна ставка як основні фактори інвестиційного попиту. Невідсоткові фактори сукупного попиту на інвестиції.	10
8	Обмеженість ринкового механізму та необхідність державного втручання в економіку. Антимонопольна політика. Фінансова система, її суть та функції. Державний бюджет і його доходи. Державні видатки. Дефіцит бюджету та джерела його покриття. Крива Лафера.	12
9	Суть і роль грошово-кредитної політики. Характеристика основних понять грошової економіки. Роль центрального банку у здійсненні грошово-кредитної політики. Емісійна політика держави. Рівень монетизації. Мультивалютність економіки. Проблеми та перспективи грошово-кредитної політики в Україні під час війни.	8

Тема	Перелік питань	Кількість годин
10	Основи зовнішньоекономічної політики. Рівновага обсягу виробництва і доходу у відкритій економіці. Рівновага товарного, грошового та зовнішнього ринків. Модель Манделла – Флемінга для малої відкритої економіки.	10
11	Економічне зростання: зміст, джерела, типи та фактори. Суперечності економічного зростання. Економічний розвиток та економічне зростання. Моделі економічного зростання. Кейнсіанські моделі економічного зростання без урахування технічного прогресу. Модель Р.Харрода та Є.Домара. Неокласичні моделі економічного зростання. Модель Р.Солоу	14
	Разом	106

Завдання для самостійного опрацювання:

Завдання 1 для самостійної роботи. Подивившись відео про Велику депресію і Фінансову кризу 2008 р., дайте відповіді на наступні питання:

1. Якими були причини Великої депресії?
2. Якими були причини Фінансової кризи 2008 р.?
3. Назвіть спільні та відмінні риси перебігу Великої депресії та Фінансової кризи 2008 р.

Посилання на відео:

- ВЕЛИКА ДЕПРЕСІЯ: як «ревучі двадцяті» обернулися найбільшим у світі економічним крахом: <https://www.youtube.com/watch?v=B1mbjj1U1-k>
- Кредитна криза 2008 року: <https://www.youtube.com/watch?v=mv-HXaG7NfE>

Завдання 2 для самостійної роботи. Створити презентацію на 5-10 слайдів, у якій проаналізувати макроекономічну політику обраної країни протягом останніх 5 років (країни не повинні повторюватися). Виступити із презентацією результатів на одному з останніх занять (07-09 або 14-16 листопада). Регламент виступу - 5 хв. У якості відповіді надати посилання на презентацію, розміщену на своєму Google Disk.

8. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- складання іспиту;
- тестування;
- підготовка індивідуальних наукових робіт, доповідей із відповідних питань;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- розв'язування практичних ситуаційних завдань;
- результати неформального навчання¹.

¹Робоча програма курсу передбачає використання *елементів неформального навчання* за умов підтвердження результатів (сертифікат з зазначення обсягу кредитів, сертифікат участі, грамота учасника конференції, сертифікат за призове місце у конкурсі тощо). Зокрема, здобувач із запропонованих як альтернативних форм самостійної роботи може обрати: (1) участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з питань, дотичних до тематики курсу (з підготовкою есе, прес-релізу, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом; збірником тез тощо); (2) проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera, Prometheus, ВУМ-онлайн тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу).

8.2. Форми контролю

Модульний контроль складається з:

1. поточного контролю;
2. модульного контрольного оцінювання.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять (включає, в тому числі, перевірку якості підготовки завдань, які винесені на самостійне вивчення та виконання) і має на меті перевірку рівня підготовленості студента.

Форми поточного контролю:

- усні опитування на семінарських заняттях;
- участь в обговоренні питань та практичних кейсів на семінарах;
- підготовка індивідуальних завдань та їх презентація тощо;
- тематичне тестування;
- самостійна робота студента².

Форма модульного контрольного оцінювання – це модульна контрольна робота, яка проводиться у формі комп'ютерного тестування. Кожна модульна контрольна робота складається із 50 стандартизованих тестів з тематики, відведеної для вивчення протягом відповідного модуля, за правильні відповіді, на які студент(-ка) може отримати максимально 50 балів. Протягом вивчення дисципліни студенти складають дві модульні контрольні роботи.

До модульного контрольного оцінювання допускаються всі студенти. Виконання контрольного завдання здійснюється студентом індивідуально. Студент може звернутися до викладача за поясненням змісту контрольного завдання. Під час проведення модульної контрольної роботи дозволяється користуватися довідковими матеріалами, які визначені кафедрою. Студентам забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією та користуватися недозволенними матеріалами. Перед проведенням підсумкового модульного тестування студенти мають змогу ознайомитися з питаннями, які будуть винесені на підсумковий модульний контроль.

Викладач визначає час проведення підсумкового модульного тестування, який за зверненням студентів може відрізнятись від графіку проведення модульних контролів (враховуються обставини, через які студент фізично не може знаходитися біля комп'ютера у період проведення модульного контрольного оцінювання). В таких випадках викладач може продовжити період складання модульного тестування, обмеживши при цьому виділений час на складання. На виконання модульного контрольного оцінювання відводяться дві академічні години. Результати контрольного заходу студента, який не склав модульне контрольне оцінювання у визначені терміни, дорівнюють нулю балів.

8.3. Форма підсумкового семестрового контролю

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни проводиться у формі комп'ютерного тестування в обсязі навчального матеріалу, передбаченого робочою програмою навчальної дисципліни. Форма проведення підсумкового семестрового контролю зазначена в робочому навчальному плані та описі робочої програми навчальної дисципліни. В умовах навчання онлайн студенти складають підсумкове тестування віддалено, користуючись платформою електронного навчання ДВНЗ «УжНУ». Перед проведенням підсумкового тестування студенти мають змогу ознайомитися з питаннями, які будуть винесені на підсумковий контроль. Підсумкове екзаменаційне тестування складається із 60 стандартизованих тестів з тематики, відведеної для вивчення в межах дисципліни, за правильні відповіді, на які студент(-ка) може отримати максимально 60 балів.

---

² Самостійна робота студентів, в тому числі індивідуальна є складовою освітнього процесу і основним засобом опанування навчального матеріалу дисципліни в час, вільний від аудиторних занять

Викладач визначає час проведення підсумкового тестування, який за зверненням студентів може відрізнятись від графіку проведення підсумкових контролів (враховуються обставини, через які студент фізично не може знаходитися біля комп'ютера у період проведення підсумкового контрольного оцінювання). В таких випадках викладач може продовжити період складання підсумкового тестування, обмеживши при цьому виділений час на складання.

До підсумкового контролю (іспиту) з навчальної дисципліни не допускаються студенти, які не виконали умов договору про навчання та усіх видів обов'язкових робіт, передбачених робочою програмою, середня кількість балів за результатами двох модульних контролів яких складає менше 35 балів.

Студенти, які під час підсумкового контролю отримали оцінку «незадовільно», мають право на два перескладання: перший раз – викладачу, другий раз (у разі незадовільної оцінки при першому перескладанні) – комісії. Комісія створюється завідувачем кафедри. До складу комісії обов'язково входять лектор та завідувач кафедри. Екзаменаційна оцінка, виставлена комісією, є остаточною.

Студент(-ка), який(-а) не погоджується з оцінкою, має право звернутися до викладача й отримати ґрунтовне пояснення отриманого результату. У випадку незгоди з рішенням викладача, студент(-ка) має право звернутися з письмовою апеляцією до завідувачки кафедри не пізніше, ніж на наступний робочий день після оголошення результатів. Викладачка і завідувачка кафедри у присутності декана факультету та студента(-ки) протягом трьох днів повинні розглянути апеляцію і прийняти остаточне рішення. У результаті апеляції оцінка студента(-ки) не може бути знижена.

8.4. Оцінювання результатів навчання відбувається наступним чином:

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (МОДУЛЬ 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	50	100
5	5	10	10	10	10		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (МОДУЛЬ 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T7	T8	T9	T10	T11	50	100
5	10	5	5	25		

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	6	30	6	30
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	4	20	–	–
Презентація	–	–	1	20
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

При визначенні оцінки за модуль враховуються результати поточного контролю під час семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи. Оцінка за модуль складає максимум 100 балів. Студент, який за результатами модульного контролю отримав оцінку «F» (0-34 бали), повинен перескласти цей модуль до проведення підсумкового

(семестрового) контролю, згідно із затвердженим деканатом графіком або під час чергування викладачів на кафедрі.

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни визначається як середня арифметична сума балів, отриманих у результаті модульних контролів, та виставляється за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою. Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС здійснюється в порядку, зазначеному нижче в таблиці.

**Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання
у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС**

Сума балів	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно
0-34	F	

Якщо середня рейтингова оцінка за результатами двох модульних контролів становить не менше 60 балів, то за згодою студента вона може бути зарахована як підсумкова семестрова оцінка з навчальної дисципліни. У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає іспит.

8.5. Критерії оцінювання окремих видів завдань

Відповідно до очікуваних результатів навчання та згідно із таксономією Блума вивчення дисципліни «Макроекономіка» передбачає виконання студентами трьох типів завдань:

- 1) репродуктивного (відтворення вивченого) у формі тестів;
- 2) реконструктивного (застосування знань і вмінь у змінених ситуаціях) у формі відповіді на запитання;
- 3) творчого (застосування знань і вмінь у нестандартних умовах, перенесення засвоєних принципів доведення на вирішення складніших мислительних завдань) у формі вирішення ситуаційного завдання чи задачі.

Критерії оцінювання виконання реконструктивних і творчих завдань студентами

% оцінки	Критерій
81-100	Студент правильно розв'язав практичне завдання (задачу), спроможний пояснити методику її розв'язання та зміст застосовуваного понятійного апарату та формул
51-80	Студент дає правильну вичерпну відповідь на поставлене запитання, при цьому показує високі знання понятійного апарату і літературних джерел, вміє аргументувати свої думки та ставлення до відповідної категорії
21-50	Студент в цілому відповів на поставлене запитання, але не спромігся переконливо аргументувати свою відповідь, помилився у використанні понятійного апарату, показав недостатні знання літературних джерел.
1-20	Студент дає правильну відповідь на запитання, але показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел.
0	Студент дає неправильну відповідь на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел.

8.6. Особливості використання засобів діагностики та контролю за умов дистанційного навчання

В умовах використання формату онлайн-навчання (дистанційного навчання) із застосуванням корпоративної мережі Google Meet названі засоби, методи і форми визначаються за домовленістю зі студентським колективом і, залежно від зручного виду взаємодії, застосовуються з допомогою існуючих функцій групових чатів та відео-конференцій. Модульне тестування студенти складають віддалено, користуючись платформою електронного навчання ДВНЗ «УжНУ», попередньо зареєструвавшись на ній.

Для ефективного засвоєння тематики є можливість демонстрації необхідних матеріалів на робочому столі комп'ютерного технічного засобу під час занять. Зокрема, у разі потреби, під час онлайн-заняття можна надати доступ до свого екрану, щоб показати презентації або іншу тематичну інформацію на робочому столі.

Планування лекційних і практичних (семінарських) занять, модульних контрольних робіт, а також підсумкова перевірка знань здійснюється заздалегідь за допомогою прив'язки до Google-календаря. Синхронізація запланованих заходів виконується автоматично на всіх зручних для їх проведення пристроях.

9. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Макроекономіка досліджує економічні процеси на рівні:
2. Макроекономіка не вивчає:
3. До основних макроекономічних цілей суспільства можна віднести:
4. Фундаментальна суперечність людського суспільства
5. До матеріальних ресурсів відносять:
6. До нематеріальних ресурсів відносять:
7. Що розуміють під ефективністю економіки?
8. Об'єктом макроекономіки є:
9. Предметом макроекономіки є:
10. Домогосподарства виявляють такі види економічної активності:
11. Підприємства виявляють такі види економічної активності:
12. Який сектор не належить до макроекономічних суб'єктів?
13. Основним методом макроекономічних досліджень є:
14. Позитивна макроекономіка вивчає:
15. Що не відносять до суспільних благ?
16. Відкрита економіка – це економічна система:
17. Яке твердження неправильне?
  - а). платежі фірм домогосподарствам за ресурси називають доходами домогосподарств
  - б). різницю між валовими та чистими інвестиціями називають амортизацією
  - в). до реальних змінних відносять кількісні змінні та відносні (порівняльні) ціни
  - г). поєднання в аналізі номінальних і реальних змінних називають класичною дихотомією
18. Яке твердження правильне?
  - а). модель є спрощеною теоретичною схемою впливу екзогенних змінних на ендогенні
  - б). макроекономіка вивчає поведінку окремих економічних суб'єктів на ринках ресурсів
  - в). позитивна економіка вивчає те, що повинно бути
  - г). домогосподарства є юридичними особами, що виробляють товари та послуги з метою задоволення своїх потреб
19. Основним методом макроекономічних досліджень є:

20. Який метод дослідження передбачає розкладання об'єкта дослідження на складові частини?
21. Який метод дослідження базується на поєднанні різних елементів, сторін об'єкта в єдине ціле з урахуванням взаємозв'язків між ними?
22. Який метод дослідження передбачає виведення теорії з фактів?
23. Який метод дослідження передбачає узагальнення, використовуючи логіку або інтуїцію?
24. Який метод дослідження передбачає пізнання реальних економічних процесів шляхом виділення основних, найсуттєвіших сторін певного явища і очищення його від усього неістотного і випадкового?
25. Екзогенна змінна – це:
26. Ендогенна змінна при аналізі ринку піци – це:
27. Ринок, на якому домашні господарства купують вироблені підприємствами товари та послуги – це:
28. Ринок, на якому підприємства купують у домашніх господарств робочу силу, капітал і природні ресурси – це:
29. Ринок, на якому заощадження домогосподарств перетворюються на інвестиційні ресурси – це:
30. Валовий внутрішній продукт – це:
31. Кінцевими товарами називаються товари, які призначені для:
32. При обчисленні ВВП не враховують:
33. При обчисленні ВВП подвійний рахунок виникає тоді, коли підсумовують:
34. Повторний рахунок при визначенні ВВП і ЧНП виникає при додаванні:
35. Які витрати населення не включаються у споживчі витрати при розрахунку ВВП?
36. Які витрати держави не враховуються при розрахунку ВВП за методом кінцевого використання?
37. Із наведених величин до складу ВВП за методом доходів входить:
38. Які з перерахованих доходів включаються у ВВП поточного року?
39. До складу ВВП, що обчислюється за методом видатків, не включаються:
40. Чисті інвестиції – це:
41. До чистих інвестицій відноситься:
42. У якому випадку чистий експорт є позитивним?
43. Чому дорівнює чистий експорт країни, якщо доходи від експорту складають 12 млрд грн, і витрати на імпорт – 9 млрд грн?
44. Для обчислення внеску підприємства у ВВП, обчисленого як сума доданої вартості, необхідно із суми продажу підприємства вирахувати:
45. Державні трансфертні платежі – це:
46. Особистий дохід – це:
47. Номінальний ВВП залежить від:
48. Номінальний ВВП визначається за цінами:
49. Якщо індекс цін у країні в 2000 році становив 100, у 2008 році він становив 120, номінальний ВВП у 2008 році становить 480 млрд грн, тоді реальний ВВП у 2008 році становить:
50. Дефлятор ВВП дорівнює відношенню:
51. Припустимо, що ВВП збільшився з 500 до 600 млрд грн, а дефлятор ВВП – із 125 до 150%. За таких умов величина реального ВВП:
52. Французьке підприємство працює в Україні і надає послуги всім зацікавленим учасникам ринку. Вартість створених ним послуг увійде:
53. Що з наведеного не є фактором попиту?
54. Що відбувається з кривою попиту, коли попит зростає?
55. Що станеться з кривою попиту на автомобілі якщо ціна на бензин потроїться?
56. Що з наведеного не є визначальним фактором пропозиції?

57. Закон пропозиції передбачає:
58. На кривій пропозиції ціни та кількість:
59. Де знаходиться цінове дно?
60. Що відбувається, коли крива пропозиції зміщується праворуч, а крива попиту залишається постійною?
61. Зона вище рівноважної ціни також відома як:
62. Якщо ціна зросла на 5 відсотків, а обсяг пропозиції зріс на 7 відсотків:
63. Про які товари йде мова, коли перехресна еластичність попиту є позитивною?
64. Торнадо вражає Канзас і знищує врожай помідорів Лорен. Який вплив це матиме на ринок помідорів у Канзасі?
65. Пан Сарквіз розробив нову машину, яка може переробляти сміття на паливо. Що з переліченого найімовірніше станеться в результаті цього винаходу?
66. Якщо ціна на гамбургери зросте, що з наведеного може виникнути?
67. Фармацевтична компанія підвищує ціни на всі ліки і виявляє, що її загальний дохід збільшується. Що з наведеного нижче найкраще пояснює, як це могло статися?
68. Прагнучи збільшити споживання, уряд збільшив мінімальну заробітну плату. Що змінив уряд?
69. Яким буде результат, коли уряд встановить ефективну цінову стелю орендної плати?
70. Який вплив матиме майбутній продаж комп'ютерів на попит на комп'ютери сьогодні?
71. Що станеться з ціною товару, якщо розроблений близький замітник?
72. Що з наведеного нижче могло спричинити зростання попиту на апельсини?
73. Що з наведеного нижче могло спричинити збільшення пропозиції бордів для серфінгу?
74. Що буде, якщо і попит, і пропозиція зростуть?
75. Що з наведеного нижче найкраще ілюструє фактор пропозиції?
76. Економічний цикл – це:
77. Якому соціально-економічному ладу властиві кризи перевиробництва?
78. Які цикли називають «великими», «довгими хвилями»?
79. Яким циклам у макроекономіці приділяють найбільшу увагу?
80. Короткі цикли пов'язані з:
81. Матеріальною основою коротких циклів є:
82. Матеріальною основою періодичності середніх циклів є:
83. Матеріальною основою великого циклу є:
84. Які твердження є справедливими відносно економічних циклів?
85. Повна зайнятість та максимальна виробнича потужність економіки характерні для фази циклу:
86. Спад – це:
87. Що не простежується у фазі спаду?
88. У період рецесії найбільше скорочуються:
89. Яку фазу економічного циклу характеризують поживлення виробництва та підвищення рівня зайнятості?
90. Депресія характеризує:
91. У період депресії найбільше скорочуються:
92. Яке поняття із перерахованих на відноситься до фаз ділового циклу?
93. Економічне зростання вимірюється:
94. Інфляція – це:
95. Що з переліченого відноситься до інфляції?
96. Інфляція з'явилася:
97. Прогнозована інфляція:
98. Темп приросту інфляції визначається як:
99. Через яку кількість років інфляція подвоїться, якщо щорічний темп інфляції становить 20%?

100. Помірна інфляція спостерігається тоді, коли ціни зростають:
101. Галопуюча інфляція спостерігається тоді, коли ціни зростають:
102. Гіперінфляція починається тоді, коли:
103. Передбачена – це інфляція:
104. Стагфляція характеризується:
105. До причин інфляції відносять:
106. Згідно з монетаристами, єдиною причиною інфляції є:
107. Відкрита інфляція проявляється у:
108. Інфляція попиту виникає в умовах:
109. Як прискорення обігу грошей впливає на інфляцію попиту?
110. Інфляція пропозиції виникає в умовах, коли:
111. Інфляція пропозиції обумовлена:
112. Що не спричиняє інфляцію пропозиції?
113. Вартість споживчого кошика у 2007 році становила 670 грн, у 2008 році – 737 грн. Знайдіть індекс цін Ласпейреса. Якими будуть темпи зростання і темпи приросту у відсотках?
114. Інфляційний податок – це:
115. Що не характеризує ранню криву Філіпса?
116. Інфляція викликає в економіці такі наслідки:
117. До позитивних наслідків помірної інфляції можна віднести:
118. Видатки на придбання товарів і послуг для задоволення потреб людей – це:
119. Оберіть складові безподаткового доходу:
120. Видатки на виробництво і нагромадження капітальних благ – це:
121. Резерви сировини, напівфабрикатів на стадії незавершеного виробництва або готових виробів, які належать фірмам – це:
122. До видатків домогосподарств на споживання не належить:
123. Вираз $CB=f(БД)$ – це:
124. Вираз $Z=f(БД;BC)$ – це:
125. Вираз $MPC=\Delta CB/\Delta БД \times 100\%$ – це:
126. Вираз $MPS=\Delta Z/\Delta БД \times 100\%$ – це:
127. Оберіть умову порогового доходу:
128. Середня схильність до споживання – це:
129. Гранична схильність до споживання – це:
130. Середня схильність до заощадження – це:
131. Гранична схильність до заощадження – це:
132. Якщо БД зросте з 240 до 250 млрд грн, а заощадження – з 8 до 10 млрд грн, чому буде дорівнювати MPS?
133. Чому буде дорівнювати БД, якщо $MPS=0,2$, а $MPC=0,8$?
134. Який фактор (чи фактори) є недоходним фактором споживання і заощадження?
135. Який фактор (чи фактори) є невідсотковим фактором сукупного попиту на інвестиції?
136. Для чого держава використовує фіскальну політику?
137. Яка крива ілюструє зв'язок між податковою ставкою та обсягом податкових надходжень?
138. Фіскальна політика, яка потребує спеціальних рішень уряду та пов'язана з прийняттям спеціальних законодавчих рішень урядом – це...
139. Назвіть основне джерело поповнення бюджету.
140. Хто є фактичним платником податку на додану вартість?
141. Пропорційна податкова ставка...
142. Прогресивна податкова ставка...
143. Регресивна податкова ставка...
144. В рамках якої політики державного регулювання відбувається оперування державним бюджетом через податкову систему і витрати держави?

145. Податок на додану вартість – це приклад якого типу податку?
146. Податок на товари, що імпортуються в країну, називається...
147. Які з наведених нижче заходів НЕ можна віднести до заходів фіскальної політики:
148. Припустимо, що в країні з прогресивним прибутковим податком ціни зросли вдвічі на всі без виключення товари та послуги. Як це відобразиться на реальних використовуваних доходах платників податків?
149. Річний державний бюджет – це...
150. Про який із перерахованих нижче податків можна з впевненістю стверджувати, що весь податковий тягар ляже на безпосереднього платника цього податку?
151. Якщо загальні надходження до бюджету за рік склали 1059 млн грн, а видатки – 1151 млн грн, то виникає...
152. Економіка країни перебуває у рівновазі за умови повної зайнятості ресурсів. Уряд має намір збільшити державні витрати на закупівлю товарів та послуг на 10 млрд грн і одночасно збільшити податки, уникаючи при цьому підвищення рівня інфляції. Податки збільшаться на:
  153. Збільшення ставки податку за інших рівних умов...
  154. Яке твердження справедливе для регресивного оподаткування: регресивне оподаткування...
  155. В Україні універсальний акциз офіційно називають:
  156. Після підвищення ставок прибуткового податку з фізичних осіб Мар'яна, що працює референтом, домоглася від керівництва підвищити їй заробітну плату. Це приклад...
  157. Експансіоністська фіскальна політика, що спрямована на стимулювання економічного зростання, буде збільшувати ставку відсотка доти, поки не відбудеться:
  158. До прямих податків НЕ належить:
  159. Якщо із зростанням доходу зростає і частка цього доходу, що виплачується у вигляді податку, то такий податок є...
  160. Крива Лаффера відображає залежність між:
    161. Які заходи фіскальної політики (з перерахованих нижче) у найбільшій мірі зможуть сприяти зменшенню бюджетного дефіциту?
    162. Дефіцит державного бюджету є, якщо:
      163. Як називається процес анулювання державою різко знецінених паперових грошей?
      164. Як називається процес укрупнення національної грошової одиниці?
      165. Як називається процес збільшення вартості національної грошової одиниці порівняно з валютами інших країн?
      166. Як називається процес офіційного зниження курсу національної валюти стосовно валют інших країн?
    167. Назвіть головну мету політики «дешевих» грошей.
    168. Назвіть головну мету політики «дорогих» грошей.
    169. Які елементи входять до складу агрегата M_0 ?
    170. Які елементи входять до складу агрегата M_1 ?
    171. Які елементи входять до складу агрегата M_2 ?
    172. Які елементи входять до складу агрегата M_3 ?
    173. Скільки рівнів, як правило, має кредитна система країни?
    174. Назвіть вид банківської системи України.
    175. Назвіть вид банківської системи США.
    176. Назвіть вид банківської системи ЄС.
    177. В чому полягають пасивні операції комерційних банків?
    178. В чому полягають активні операції комерційних банків?
    179. В чому полягають комісійні операції комерційних банків?
    180. В рамках якої політики державного регулювання відбувається контроль за грошовою пропозицією через ставку процента, резервну норму та інші інструменти?
    181. Яка грошово-кредитна політика буде стимулювати розвиток економіки?

182. Якщо Центральний банк збільшить норму банківського резерву, то за інших рівних умов...
183. Комерційна банківська система (сукупність всіх комерційних банків) надає гроші у борг, створюючи поточні рахунки. Внаслідок цього грошова маса:
184. Монетарна політика – це...
185. В банку «Діамант», який є одним із багатьох банків, є депозит величиною 50000 гр. од. Норма обов'язкових резервів встановлена в 20 %. Цей депозит здатний збільшити суму наданих позик мінімум на:
186. Швидкість обігу грошей дорівнює...
187. Коли норма обов'язкових резервів дорівнює 100 %, то величина грошового мультиплікатора дорівнює:
188. Збільшення швидкості обігу грошей при умові, що грошова і товарна маси залишилися незмінним, свідчать про те, що:
189. На величину банківського відсотка вплине...
190. Опишіть поведінку відсоткової ставки при збільшенні грошової бази?
191. Загальна грошова маса зростає завжди, коли комерційні банки...
192. Які фактори не впливають на пропозицію грошей?
193. Як реагує попит на гроші для угод на зміни відсоткової ставки та/чи номінального обсягу ВНП?
194. Припустимо, що кожна грошова одиниця обертається в середньому 5 разів за рік. Номінальний обсяг ВВП становить 2500 млрд гр. од. За таких умов попит на гроші для угод дорівнює:
195. Якщо пропозиція грошей і рівень цін постійні, то якою буде реакція попиту на гроші та відсоткової ставки на збільшення доходу?
196. У сучасній грошовій теорії довгостроковий ефект заміни пропозиції грошей у країні насамперед впливає на:
197. Згідно з рівнянням Фішера збільшення пропозиції грошей на 6%...
198. Припустимо, що початкова пропозиція грошей у країні становила 200 млн грн, швидкість обігу грошей – 3, реальний ВНП – 300 млн грн. Згідно з класичною кількісною теорією грошей, якщо пропозиція грошей у країні збільшиться на 25%, то:
199. Якою буде реакція попиту на гроші на зниження реальної відсоткової ставки?
200. Стимулююча монетарна політика сприяє...
201. Якщо відбувається девальвація національної валюти, то за інших рівних умов:
202. Яка з операцій центрального банку збільшує пропозицію грошей у національній економіці?
203. Зменшення Центральним банком норми обов'язкового резервування буде сприяти...
204. Різницею між номінальною і реальною відсотковою ставкою є:
205. У якому з перерахованих нижче випадків пропозиція грошей збільшиться?
206. Із рівняння Фішера випливає, що зростання рівня інфляції на один відсоток збільшує на один відсоток...
207. Яке твердження справедливе для норми обов'язкових резервів...
208. Нехай попит на готівку складає 10% від суми депозитів. Норма резервування дорівнює 0,15. Якщо НБУ вирішує розширити пропозицію грошей на 330 млрд грн, він повинен:
209. Яке твердження справедливе для облікової ставки (ставки рефінансування)...
210. Які вкладення означають менший ризик при розміщенні готівки?
211. Сукупність національних економік, взаємопов'язаних та взаємодіючих між собою на основі міжнародного поділу праці – це...
212. Спеціалізація країн у виробництві певних товарів і послуг з метою їх реалізації на зовнішньому ринку – це...
213. До показників відкритості економіки належать ...
214. Політика захисту вітчизняного виробника від іноземних конкурентів – це...
215. Чим характеризується автаркічна модель зовнішньоекономічної політики?

216. Визначте основну функцію протекціонізму:
217. Назвіть причину, за якої застосування протекціонізму вважається доцільним:
218. За якого виду протекціонізму застосовуються захисні заходи, що спрямовані проти окремих країн?
219. За якого виду протекціонізму зменшуються тарифні обмеження і збільшуються нетарифні?
220. Який вид протекціонізму передбачає політику обмежень інтеграційних угруповань стосовно третіх країн?
221. Дайте правильне визначення колективного протекціонізму.
222. Дайте правильне визначення селективного протекціонізму.
223. Процес утворення світового середовища ринкової діяльності через зниження та скасування країнами тарифних та нетарифних регуляторів зовнішньої торгівлі, лібералізацію руху факторів виробництва, розвиток транснаціональних структур – це...
224. Що обумовлює рухливість капіталу між країнами?
225. Що таке геоекономічна політика?
226. В рамках якої політики державного регулювання встановлюється торговельна політика, регулюється обмінний курс?
227. Що стверджують прихильники протекціонізму?
228. Визначте основну функцію протекціонізму:
229. Назвіть причину, за якої застосування протекціонізму вважається доцільним:
230. Які заходи передбачає агресивний підхід моделі державної політики у відкритих економічних системах за класифікацією Р.Купера?
231. Які заходи передбачає експлуатаційний підхід моделі державної політики у відкритих економічних системах за класифікацією Р.Купера?
232. Які заходи передбачає захисний підхід моделі державної політики у відкритих економічних системах за класифікацією Р.Купера?
233. Для якої моделі державної політики у відкритих економічних системах за класифікацією Р.Купера характерним є узгодження систем регулювання міжнародних економічних відносин?
234. Для якої моделі державної політики у відкритих економічних системах за класифікацією Р.Купера характерними є заходи, призначені для зниження рівня економічної взаємозалежності в тому або іншому аспекті?
235. Для якої моделі державної політики у відкритих економічних системах за класифікацією Р.Купера характерним є погодження на часткову або повну втрату суверенітету на проведення економічної політики?
236. Для якої моделі державної політики у відкритих економічних системах за класифікацією Р.Купера характерним є форсування окремими країнами лібералізації міжнародних економічних відносин?
237. Для якої моделі державної політики у відкритих економічних системах за класифікацією Р.Купера характерними є різні санкції проти недружньої країни, держави, до якої інші держави ставляться як до «ізгоя» в міжнародних економічних відносинах?
238. Припустимо, що курс американського долара по відношенню до євро зростає. При цьому купівельна спроможність долара на ринках США...
239. Збільшення урядом України мита на споживчі товари, що ввозяться, може бути вигідним:
240. Як відреагує пропозиція імпортованих товарів, їх ціни і доходи держави на збільшення ставок митних зборів на ці товари?
241. Яка з наведених форм торговельних бар'єрів не є суттєвою перешкодою для вільної торгівлі?

242. Функція імпорту має такий вигляд: $100 + 0,1Y$. Експорт є змінною величиною. У цьому випадку, якщо доход (Y) становить 500 млн грн, а торговельний дефіцит дорівнює 50 млн грн, то величина експорту становитиме:
243. Якими будуть дії країни на світовому ринку, якщо вона не матиме абсолютної переваги у виробництві жодного товару?
244. Причиною зміни курсу гривні по відношенню до долара США може стати...
245. Хто першим сформулював принцип порівняльної переваги?
246. Весною 1995 р. курс американського долара по відношенню до японської ієни впав до рекордного рівня за весь повоєнний період. Від цього програли...
247. Що з перерахованого нижче може стати основною причиною того, що спеціалізація двох країн не принесе вигоди її учасникам?
248. Зниження курсу долара по відношенню до гривні буде сприяти...
249. Із двох виробників порівняльну перевагу має той, хто...
250. До якої реакції ринку призведе збільшення митних зборів на продукти харчування, що ввозяться в Україну?

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Зверяков, М.І. (ред.) (2016) Макроекономіка: навчальний посібник. Одеса: Атлант. 281 с.
2. Козакова, О.М. & Забарна, Е.М. (2018) Макроекономіка: підр. Херсон: Олді-плюс. 428 с.
3. Макаренко, М.І., Семененко, Т.О. & Петрушенко, Ю.М. (2021) Макроекономіка: підручник. 2-ге вид., переробл. Суми: Сумський державний університет. 307 с.
4. Панчишин, С. (2022) Макроекономіка. Навч. посібник. Львів: Видавництво «Апріорі». 524 с.

Допоміжна література

5. Башнянин Г.І. (ред.) & Перепьолкіна О.О. (2019) Макроекономічна теорія: Навч. посібник. 4-те вид. перероб і доп. Львів: Новий Світ – 2000. 492 с.
6. Данилович-Кропивницька, М.Л., Стецюк, П.І. & Тивончук І.О. (2017) Макроекономіка: навч. посібник. 2-ге вид., допов. Львів: Видавництво Львівської політехніки. 292 с.
7. Кібік, О.М., Редіна, Є.В., Хаймінова, Ю.В., Котлубай, В.О., Примаченко, І.Ф. & Калмикова, Н.Ю. (2020) Макроекономіка. Мікроекономіка: практикум. Одеса. 76 с.
8. Крючкова Н.М. & Пічугіна Ю.В. (2019) Макроекономіка – практикум. Одеса: ОНУ імені І.І.Мечникова. 55 с.
9. Макаренко, М.І. (ред.) (2014) Макроекономіка. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури. 216 с.
10. Малий, І.Й., Радіонова, І.Ф., Куценко, Т.Ф., Федірко, Н.В. & ін. (2016) Макроекономіка: базовий курс. Київ: КНЕУ. 253 с.
11. Панчишин, С.М. (ред.) & Островерх, П.І. (ред.) (2017). Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка: підручник : у 2 кн. 3-тє вид., виправл. та доп. Львів: Апріор. Кн.1. 567 с.
12. Приходько, В.П. & Шинкар, В.А. (2014) Макроекономіка: Навчальний посібник. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра». 248 с
13. П'ясецька-Устич С.В. (2017) Макроекономіка: Навчально-методичний посібник для студентів економічних спеціальностей. Ужгород: ТОВ «РІК-У». 272 с.
14. Радіонова, І.Ф. & Усик В.І. (2015) Макроекономічний аналіз національної економіки: навч. посібник. Кам'янець-Подільський: Аксіома. 304 с
15. Скорик Г.І., Швецова, М.Б. & Стецюк П.І. (2016) Вступ до макро- і мікроекономіки: навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки. 164 с.

16. Солонінко, К.С. (2015) Макроекономіка: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури. 200 с.
17. Тюхтенко, Н.А. & Синякова К.М. (2016) Макроекономіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-ге вид., доп. та перероб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС. 352 с.
18. Черленяк, І.І. & Курей, О.А. (2020) Виклики антикризового управління економікою в умовах пандемії. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 1(55). 10-18.
19. Черленяк, І.І. & Курей, О.А. (2017) Структурні трансформації та промислова політика у призмі викликів ЗВТ Україна–ЄС. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. Вип.1 (49), Т.1. С.82-89
20. Шинкар, В.А. & П'ясецька-Устич, С.В. (2017) Макроекономіка: Теорія і практикум. Ужгород: ТОВ «РІК-У». 478 с.
21. Abel, A.B., Bernanke, B. & Croushore, D. (2016) *Macroeconomics*. 9th Edition Pearson.

Інтернет-ресурси:

22. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України. URL: <https://smida.gov.ua/>
23. Державна підтримка українського експорту. URL: http://ukrexport.gov.ua/ukr/makro_pokazniki/
24. Державна служба статистики. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
25. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/>
26. Національний Банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/>
27. CASE Україна. URL: <https://case-ukraine.com.ua/>
28. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home>
29. International Finance Corporation. URL: <https://www.ifc.org/>
30. World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/>

Макроекономіка: методичні рекомендації з вивчення курсу для студентів першого курсу галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 075 «Маркетинг» ОПП «Маркетинг» освітнього рівня «Бакалавр» / уклад. Курей О.А. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023. 47 с.

Сформовано на основі матеріалів таких ресурсів:

1. Курей О.А. (уклад.) (2019) Макроекономічна політика та моделювання: навч.-метод. комплекс з навч. дисципліни для студентів 1 курсу галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент» освітнього рівня «магістр». Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 53 с.
2. Ділова іноземна мова: Методичні рекомендації до самостійного вивчення дисципліни URL:http://sites.znu.edu.ua/bank/public_files/2013/11/45/8659_1383993716_samost_jna_robota_doc.pdf
3. Пилипенко Г.М. (уклад.), Т.М.Черкавська (уклад.) (2016) Методичні вказівки з вивчення дисципліни «Макроекономіка» студентам спеціальності 051 Економіка заочної форми навчання. Дніпропетровськ: Національний гірничий університет. 31 с.

ДОДАТОК

Ключ до тестових завдань

№ завдання	Правильна відповідь	№ завдання	Правильна відповідь
1	г	11	а
2	б	12	б
3	г	13	в
4	б	14	г
5	а	15	а
6	а	16	а
7	в	17	в
8	а	18	а
9	г	19	а
10	г	20	а